ANT

Haftalık Dergi • 18 Nisan 1967 • Sayı: 16 • 125 Kuruş

İlâhlar kurban istiyor

ÇETİN ALTAN

HAFTANIN NOTLARI

Azılı şaki Hamido (Hamid Aldemir) en iyi yolun kanuna sığınmak olduğuna karar vererek geçen perşembe günü Siirt Valisi'ne teslim oldu. Malatya AP Milletvekili Hamido (Hamit Fendoğlu) ise İzmit'te yaptığı konuşmada Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu'nu savunarak bu terör kanununun mutlaka çıkacağını söyledi. Yukarıdaki fotoğraf, iki Hamido'dan kanuna sığınmış olanına aittir.

10 nisan

Terör geliyor

■ **İktidarın Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu adındaki Terör Kanunu'nu iki aya kadar Meclis'e getireceği Millet Meclisi Anayasa Komisyonu'nda açıklandı. Tedbirler Kanunu'nun yürürlükten kaldırılması ile ilgili teklif görüşülürken Adalet Bakanlığı Temsilcisi «Hükümet temel hak ve hürriyetlerin korunmasıyla ilgili bir kanun tasarısı hazırlamaktadır. Bu tasarının, şimdi kaldırılması istenen tedbirler kanunu ile ilişkisi vardır» diyerek Tedbirler Kanunu'nun, Terör Tasarısı Meclis'e gelince ele alınmasını, bunun için iki aylık mehil verilmesini istedi. Komisyon, teklifin görüşülmesini 45 gün sonraya erteledi. AP Genel İdare Kurulu da Terör Tasarısı'nın bir an önce çıkartılmasını kararlaştırdı ve hükümete direktif verdi.**

Haraç veriliyor

■ Ereğli Demir Çelik Şirketi'nin özel ortaklarına ödenmekte olan yüzde 6 kâr avanslarının 3 yıl daha ödenmesini öngören tasarı Millet Meclisi'nde görüşülmeğe başlandı. Tasarı kanunlaştığı takdirde, Ereğli Demir Çelik zarar ettiği halde ortaklara devlet kesesinden haraç verilmiş olacaktır. TİP Milletvekili Sadun Aren, «bir özel teşebbüse kâr garantisi verilmesi özel teşebbüsçülüğe aykırıdır» dediği halde, özel teşebbüsçülüğü vurgunculuk şeklinde anlayan AP'liler «sermaye piyasası yaratılması» gerekçesiyle bu haraç'a evet diyeceklerini açıkladılar.

11 nisan

Kel başa..

■ İstanbul Boğazı'na köprü yapılması ve televizyon kurulması, nihayet Beş Yıllık Kalkınma Planı'na alındı. Türkiye gibi gelişmemiş bir ülkenin öncelikle üretimi artıracak ve milli geliri yükseltecek alanlara yatırım yapması ve sosyal hizmetleri geliştirmesi gerekirken AP iktidarının geri kalmış bir ülke için tamamen lüks mahiyette olan asma köprü ve televizyon kurmağa kalkışması, fellahlar ülkesine piramitler dikmek gibi ilkel bir zihniyetin tezahürüdür. Hele özel sektörcü iktidarın planda yatırımların yüzde 52'sini kamu sektörüne yıktığı dikkate alınırsa yeni plan için söylenecek tek söz kalmaktadır: Kel başa şimşir tarak!

İthalatçı oyunu!

■ **İstanbul Kahveciler ve Gazinocular Esnaf Dernekleri başkanları bir basın toplantısı yaparak yerli malı porselen eşyanın pahalı ve kalitesiz olduğunu açıkladılar ve yabancı malına kapıların açılmasını istediler. Gümrüklerde milyonlarca liralık porselen eşyanın beklediğini bilenler, bu basın toplantısının arkasında hangi ithalâtçı oyununun bulunduğu derhal farkettiler. Nitekim, son olarak, Antalya'da kurulacak bir turistik tesis için 131 Bin Dolarlık gerçek dışı bir tahsis yapılmış bulunmaktadır. Hesap meydandadır: Bir avuç ithalâtçının çıkarları uğruna yerli sanayii hançerlemek! Kahveci ve gazinocu esnafı da bu oyuna âlet edilmek istenmektedir.**

12 nisan

Koç'un adaleti!

■ **Türkiye'nin en büyük kapitalisti Vehbi Koç, Ankara'da işadamlarıyla yaptığı bir toplantıda, Ford Vakfı ile anlaşarak yoksul öğrencileri okutmak üzere bir tesis kurduklarını açıkladı ve bütün ortaklarını bu tesise yardımda bulunmağa çağırdı. «Sosyal adaletin sağlanmasına yardımcı olmalıyız» diyen Koç, bu sosyal adaleti sağlama gayretinin ardındaki hesabı da şöyle açıkladı: «Tesise verilen teberrular masraf kaydedilebilecek be bu teberrular parayı verenlere yeni bir yük teşkil etmeyecektir.» Yani, işadamları yoksul öğrencilere yardım etmek suretiyle devlete daha az vergi vereceklerdir. Bunun da adına, işadamları «sosyal adalet» diyeceklerdir!**

Tahtarevalli!

■ Feyzioğlu'nun merakla beklediği CHP Kurultayı gündemi nihayet İnönü tarafından açıklandı. Sekizler ise 58 imzalı bir bildiri yayınlayarak İsmet İnönü'ye cephe aldılar. Kurultay öncesinde yurt gezisine çıkan iki hizipten Sekizler karşı tarafı aşırı sola kaymakla suçlarken, Ecevit'çiler de sınıf kavgasını reddedip «işadamının gerçek teminatının ortanın solunda olduğunu» söyleyerek kendilerini ithamlardan kurtarmağa, fincancı katırlarını ürkütmemeğe çalışıyorlar. Özel teşebbüs dayanağı üzerine kurulmuş bir tahtarevallinin iki ucundaki hiziplerden Ecevit'çilerin Kurultay'da İnönü'nün yardımıyla ağır basacağı anlaşılıyor.

13 nisan

Tural'ın takdiri

■ Akhisar'da yayınlanan Yeni Akhisar'ın Sesi Gazetesi'nin açıkladığına göre Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cemal Tural, Akhisar Komünizm ile Mücadele Derneğine bir takdir yazısı göndermiş bulunmaktadır. Tural bu yazısında aynen şöyle demektedir: «Yıkıcı faaliyetlerle mücadele çalışmalarınız, memleketin geleceği için en sağlam teminattır. Sizlere bütün kalbimle teşekkür ederim.»

TURAL

Türk-İş'in baskısı

■ **DİSK'in gün geçtikçe güçlenmesi üzerine Türk-İş'in sendikacılar üzerindeki baskısı da artmağa başladı. Merkezi Ankara'da bulunan Türkiye Basın Sanayii İşçileri Sendikası Genel Sekreteri Bekir Çiftçi ile İstanbul Şubesi Başkanı Ayhan Yetkiner'in DİSK'in kuruluş çalışmalarına katılmaları üzerine bu iki sendikacı hakkında jurnaller düzenleten ve teşkilâta ikilik sokan Türk-İş'in bu tertipleri karşısında Çiftçi geçtiğimiz hafta Genel Sekreterlikten ve sendikanın organı olan Basın Gazetesi Yazı İşleri Müdürlüğü'nden istifa etmek zorunda kaldı. Yetkiner ise, İstanbul teşkilâtında kendisine karşı hazırlanan tertiplere direnmektedir.**

Seçime doğru

■ Her gün yeni kanlı olaylara sahne olan Yunanistan'da Cecici hükümet parlamentoyu feshetti. Seçim 28 Mayıs'ta yapılacaktır.

Sunay Amerika gezisini tamamlayarak yurda döndü. Cumhurbaşkanı'nın gezisi hakkında en güzel tanımlamayı Hürriyet Gazetesi yaptı: "Sunay Harikalar Diyarında..." Yandaki resimde Sunay, Disneyland'de eğlenirken görülüyor.

14 *nisan*

Mukabele edeceğiz!

Adapazarı'ndaki TİP toplantısına karşı girişilen kanlı saldırı üzerine TİP Genel Başkanı Aybar bir demeç vererek "Demirel Hükümeti'ne ve onun yarattığı tahrikçi ortamdan yararlanarak Türkiye'de orman kanununun hüküm sürdüğünü sanan bilcümle beyinsiz zorbalara Türkiye'de halktan yana bir anayasa olduğunu ve bu anayasayı korumaya azimli, hızla uyanan bir halk bulunduğunu hatırlatırım" dedi ve bu gibi saldırıların mukabele göreceğini söyledi.

Sükan'ın zihniyeti

AP'ye karşı saldırılar olduğu zaman kıyametleri koparan İçişleri Bakanı Faruk Sükan, Adapazarı'nda TİP'e karşı düzenlenen saldırılar için "Demokratik memleketlerde her zaman rastlanan basit bir polis vak'asıdır" dedi. Sol bir partiye saldırı olunca basit zabıta vak'ası, sağcı bir partiye saldırılırsa rejim meselesi! Bu zihniyetteki Sükan'ın yakında Mussolini ve Hitler'e parmak ısırtan icraatı ile karşı karşıya geleceğiz. Çünkü şu anda hazret İtalya'dadır ve oradan Almanya'ya geçecektir. Ve herhalde faşist metodları yerinde inceleyecektir!

15 *nisan*

Sönen balonlar

Kırk yıllık faşist uygulamadan sonra ortanın solu denemesine girişen CHP 58 parlamenterini kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya iken Millet Meclisi'nde adet itibarıyle üçüncü durumda bulunan Millet Partisi'nde de çözülme başladı. Sekiz MP milletvekili, Bölükbaşı'nın otoriter tutumuna dayanamadıkları için partiden ayrıldılar. Böylece MP'nin Meclis'teki kadrosu 15 kişiye düştü. Bilindiği gibi, CKMP ve YTP de evvelce gruplarından bir çok üye kaybetmiş bulunuyorlardı. Bütün bu çalkantılar içinde Millet Meclisi'nde AP iktidarına karşı yekvücud olarak duran tek parti vardır: TİP...

Haklar çiğneniyor

Basın İş Sendikası İstanbul Şubesi Başkanı Ayhan Yetkiner, 111 maddelik İş Kanunu'nun Millet Meclisi'nde aynen kabul edilmesi üzerine bir basın toplantısı yaparak haklarını korumak üzere işçileri uyardı. Yetkiner "Yeni İş Yasası Tasarısı işçi sınıfının hak ve çıkarlarını koruyacak nitelikte değildir. Tasarının bir çok maddesi 1936 yasasının da gerisindedir. Bu haliyle Senato'dan geçse bile Anayasa Mahkemesi'nde iptal tir!

16 *nisan*

Değişen ne var?

Eski DP milletvekillerinden İzzet Akçal'ın halen AP milletvekili olan oğlu Erol Akçal 1958'de New York'ta tahsilde iken, hem öğrenci dövizi alır, hem de New York Ticaret Müşavirliği'nde memur olarak gösterilerek oradan da nasiplenirdi. Şimdi aynı zatın kızı Sezan Ergül de, Orta Doğu Üniversitesi'nde asistan olup doktora yapmak için New York'a giden kocasının yanındadır ve hiç de lüzum olmadığı halde New York Büyükelçiliğimiz'de sekreter olarak gösterilip ayda 350 Dolar almaktadır. Ünlü Tahkikat Encümeni Başkanı Ahmet Hamdi Sancar'ın oğlu da, meslekten olmadığı halde New York'taki Başkonsolosluk'ta memuriyete atandı!

Protesto ettiler

Türk Edebiyatçılar Birliği'nin kongresinde "Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu Tasarısı" şiddetle protesto edildi. Hazırlanan tasarının temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldıracak bir gelişim gösterdiğini bir bildiri ile açıklayan edebiyatçılar, daha sonra Taksim Anıtı'na giderek Anayasa'nın düşünce özgürlüğü ile ilgili kısmını taşıyan bir çelenk koydular.

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

BU TERÖR ERGEÇ SİZİ KAHREDECEKTİR!

CUMHURBAŞKANI Sunay, Johnson'ın ve State Department'ın hiçbir devlet başkanına göstermeğe cür'et edemeyeceği istiskallerle dolu turistik «Harika'lar Diyarı» gezisinden Demirel-için Amerikan kapitalizminin güvenoyunu alarak döndü. Türkiye topraklarına ayak basar basmaz Sayın Sunay'ın verdiği müjde şudur: «Kalkınma alanındaki gelişmelerimizin, Amerikalı dostlarımız tarafından dikkat ve takdirle izlendiğini gördüm.» Gerçekten de, Sunay henüz Amerika'da iken Ankara Büyükelçisi Hart'ın da katılmasıyla yapılan bir toplantıda Amerikan işadamları «Türkiye bilhassa AP iktidarının takip ettiği iktisadi politika sayesinde tam mânasıyla itimad edilir bir müttefik olmuştur» diyerek Demirel'e güvenlerini bildirmiş bulunuyorlardı. Amerika gezisinin ortaya koyduğu gerçek odur ki, Demirel, kendisini önce AP'nin başına, daha sonra da iktidara getiren Amerikan kapitalizminin kestiği faturayı reddetmemiş, taahhüdüne sadık kalmıştır. Türkiye'yi Amerikan işadamlarının çekinmeden girerek rahat rahat sömürebilecekleri bir «tatlı kâr» alanı haline getirmek... İşte, Amerikan kapitalizminin Süleyman Bey'den istediği budur! Johnson'ın koltuğu altında iktidar merdivenine tırmanan Demirel de her geçen gün biraz daha anayasa dışına kayarak Amerikan kapitalizmine minnet borcunu ödemektedir...

AMERİKAN kapitalizminin Demirel'e güveninin nedenini anlamak için Sunay'ın Türkiye'ye döndüğü gün olup bitenlere bir göz atmak kâfidir. AP Genel İdare Kurulu yaptığı toplantıda Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu'nun bir an önce çıkartılması için hükümete direktif verirken İhzari Komisyon'un üç AP'li üyesi anayasaya ve usule aykırı şekilde arkadaşımız Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılmasını ikinci defa kararlaştırmıştır. Aynı gün Adapazarı'nda TİP'in düzenlediği bir toplantı AP'lilerin tahrik ve teşvikleriyle nurcular ve İmam Hatip Okulu öğrencileri tarafından basılmış, konuşmacılara jilet ve bıçak atılmıştır. Amaç bellidir: **«Devlet benim»** zihniyetiyle anayasayı da çiğnemek bahasına terör kanununu çıkartmak, sosyalist milletvekillerini Meclis dışına atmak, aldatılmış kitleleri kışkırtarak yurt çapında tedhiş yaratmak. Ve böylece gelişme halindeki solu susturmak! Çünkü Amerikan kapitalizmi Demirel'e lütfedeceği yatırımlar karşılığında **«dikensiz bir gül bahçesi»** istemektedir.

İKİLİ anlaşmalar konusunda geçen hafta Millet Meclisi'nde yapılan görüşmeler de göstermiştir ki, Demirel'in liderliğindeki AP, Türkiye'de Amerikan kapitalizmi hesabına iktidar süren bir kanunsuzlar ve zorbalar kadrosudur! Nükleer mayınlarıyla, atom başlıklı füzeleriyle, sayısız askeri üsleriyle, AID'leriyle, MP'leriyle, MAP'leriyle Türkiye'yi bir sömürge haline getiren Amerikan kapitalizminin en büyük teminatı işte bu kadrodur... 50 yıl önce Mustafa Kemal hareketinin karşısından Wilson Amerikası ve Amerikan mandacılığına oynayan bir avuç gafil vardı. Bugün ise ikinci kurtuluş hareketinin karşısında Türkiye'yi fiilen işgal altında bulunduran bir Johnson Amerika'sı ve onun hesabına iktidar süren bir siyasi kadro vardır. Ve ihanet bu defa iktidardadır. Ama Terör Kanunu çıksa da, Çetin Altan'ın dokunulmazlığı kaldırılsa da, kanun yerine zorbalık kaim olsa da, aldatılmış kitlelerin uyanışı karşısında bu ihanet sürüp gidemeyecek, açtıkları terör devri ergeç kendilerini kahredecektir!

İLÂHLAR KURBAN İSTİYOR

■ *Çetin Altan'ın dokunulmazlığını kaldırmağa sahte ilâhların gücü yetmeyecektir...*

● *Kalemiyle ve hitabetiyle halk için savaşan Çetin Altan'ı susturamayacaklardır.*

ÇETİN Altan 12 Nisan 1967 tarihli yazısında *"Lâubaliliğin derecesine bakın..."* diyordu. Oysa bu, lâubalilikten de öte, kelimenin tam anlamıyla bir skandaldı. Hem de, geçen yıl Faruk Sükan'ın Meclis basması olayını gölgede bırakan bir skandal!

Geçen sayıda bildirdiğimiz gibi, 3 AP'liden kurulu İhzari Komisyon, çoğu AP'lilere ait 87 dosya içinde sadece TİP İstanbul Milletvekili Çetin Altan ile CHP Denizli Milletvekili Muzaffer Karan ve YTP Hakkâri Milletvekili Ali Karahan'ın dosyalarını dokunulmazlık kaldırmağa değer bulmuş, AP milletvekillerinin yolsuzluktan tutun da ırza geçmeye kadar varan yüzkızartıcı suçlarını hasıraltı etmişti...

Hesap ortadaydı:

Çetin Altan'ın dokunulmazlığını kaldırmak ve yazdığı yazılardan dolayı kendisini mahkûm ederek Türkiye'nin en mücadeleci kalemini susturmak!

Türk halkının mutluluğu ve Türkiye'nin bağımsızlığı için yıllardanberi yılmadan usanmadan savaş veren Çetin Altan'ı susturmak için bugüne kadar girişilen tertiplerin hiçbiri sonuç vermemişti...

Rotatif sahiplerinin kendisini eğlencelik yazılar yazmağa zorlaması, gazeteden atmağa kalkışması, dayak ve ölüm tehditleri, alçakça iftiralar, Meclis'te konuşturmama tertipleri daima geri tepmiş, rotatife karşı kalem, niceliğe karşı nitelik, zorbalığa karşı cesaret, iftiralara karşı gerçek daima galip gelmişti!

Çıkarcı çevrelerin hırçınlığı, her yenilgiden sonra biraz daha artıyor, hele Çetin Altan'ın yazıları ve konuşmaları her geçen gün daha fazla sayıda insanı etkiledikçe ekonomimizin zirvelerinde oturanlar ve onlar adına iktidar piramidinin zirvesine çöreklenenler adamakıllı çılgına dönüyorlardı.

İşte, 87 dokunulmazlık dosyasının Meclis'e sevkedilmesi bir fırsat sayıldı ve Çetin Altan'ı dokunulmazlığını kaldırıp mahkûm ettirerek hem Meclis'ten uzaklaştırmak, hem de yazı yazmasını önlemek amacıyla üç AP'liden kurulu İhzari Komisyon dokunulmazlığın kaldırılmasına karar verdi.

Çetin Altan susturulacaktı... İlâhlar kurban istiyorlardı!

■ *Minareye kılıf hazırlamadan alınan karar!*

Ne var ki, minareyi çalanlar kılıfını hazırlamamışlardı. İhzari Komisyon bir milletvekilinin dokunulmazlığının kaldırılmasına karar verebilirdi, ama önce savunmasını alması gerekirdi. İşte Çetin Altan'ın ertesi gün bu noktayı belirterek kararın usûlsüz olduğunu açıklaması bu son oyunu da bozdu.

İlâhlara kurban vermeye hazırlanan üç AP'li bu defa Çetin Altan'a bir yazı yazarak savunmasını istemek zorunda kaldı. Komisyonun yazısında şöyle deniliyordu: *"Anayasa ve Adalet komisyonlarından mürekkep karma komisyon tarafından tefrik edilen ihzari komisyonumuz, tekriri müzakere sonunda yapmış bulunduğu 10.4.1967 günlü toplantısında içtüzüğün 178 ve 18. maddeleri gereğince savunmanıza imkân verilmesini kararlaştırmıştır."*

Çetin Altan, kanaatini önceden belirtmiş ve anayasaya aykırı tutumunu açıkça ortaya koymuş olan bir komisyonun karşısına çıkarak savunma yapamazdı; yapamadı da... *"Kime karşı yapacağım bu savunmayı, Meclis kürsüsünden ne söylersek gazeteye onu yazdığımızı Meclis'te bangır bangır bağırarak tutanaklara geçirten Kemal Bağcıoğlu'nun başkanlığındaki komisyona karşı mı?"* diyordu.

Gerçekten de, Anayasa'nın 79. maddesi gayet açıktı: *"Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis'te ileri sürdükleri düşüncelerden ve bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar!"*

■ *Dokunulmazlığın kaldırılmasına halkın tepkisi*

Komisyon üyeleri sadece Meclis içtüzüğünü değil, anayasayı da çiğnemişlerdi. Dokunulmazlığın unsurları nelerdir, bu müessese niçin konulmuştur, ondan da habersizdiler. Milletvekilinin sorumlu tutulamayacağı alan o kadar geniş tutulmuştu ki, Reisicumhuru, Meclisi, hükümeti tehdit ve tahkir, genel kurul görüşmelerinde halkı cebri muamelelere, iç kıyam ve isyanlara, anayasa hükümlerine tecavüze teşvik etse de kendisine verilebilecek en ağır ceza, Meclis içtüzüğüne göre Meclis'ten muvakkat çıkarma cezası idi. Milletvekili bu sözleri Meclis dışında söylerse de hakkında hiçbir kovuşturma yapılamazdı.

Ama, hukuktan nasibi olmayan üç AP'li kafa kafaya verip, milletvekilinin bütün teminatına rağmen Çetin Altan'ın dokunulmazlığını kaldırabiliyordu!

Çetin Altan'ın dokunulmazlığını kaldırma teşebbüsü, kendi meslekdaşlarının vurdumduymazlığına rağmen halkoyunda geniş tepki yarattı. Çetin Altan'a her gün yüzlerce telgraf ve mektup yağmağa başladı. İşçisiyle, köylüsüyle, öğrencisiyle, aydınıyla, esnafıyla sayısız dostları Çetin Altan'a bu kararı protesto ettiklerini ve sonuna kadar kendisiyle beraber olduklarını bildiriyorlardı. Meselâ, Müşküre köylüleri, Cumhurbaşkanı'na, TBMM Başkanlığı'na, Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'na gönderdikleri telgrafta *"Ezilen Türk halkının menfaatlerini savunmak isteyenler tarih boyunca susturulmak istenmiştir. Mutlakiyet ile yönetilen bir ülkede bu davranışlar tarih açısından hoşgörülebilir. Ama demokrasi ile yönetilen, egemenliğin kayıtsız şartsız milletin olduğu bir ülkede halkın menfaatlerini savunan Çetin Altan ve onun gibi düşünenler susturulmağa çalışılırsa, bu ülkede yaşamaktan utanç duyulur."* deniliyordu. Söke'deki Avşar köylüleri de, protesto hareketine 300 imza ile katılıyordu.

Türk basının susuşuna karşılık yabancı basın olaya tepki göstermekte gecikmedi. The Times gibi ciddiyeti ve tarafsızlığıyla ün yapmış bir gazete *"Altan, yıllardan beri sosyal adaletsizliğe, Amerikan emperyalizmine, yabancı sermayeye ve bozukluklara karşı mücadele etmektedir"* diyor ve bir AP milletvekilinin *"Bu sefer onu elimizden kaçırmayacağız"* dediğini nakle derek onu hangi çevrelerin susturmak istediğini açıkça ortaya koyuyordu.

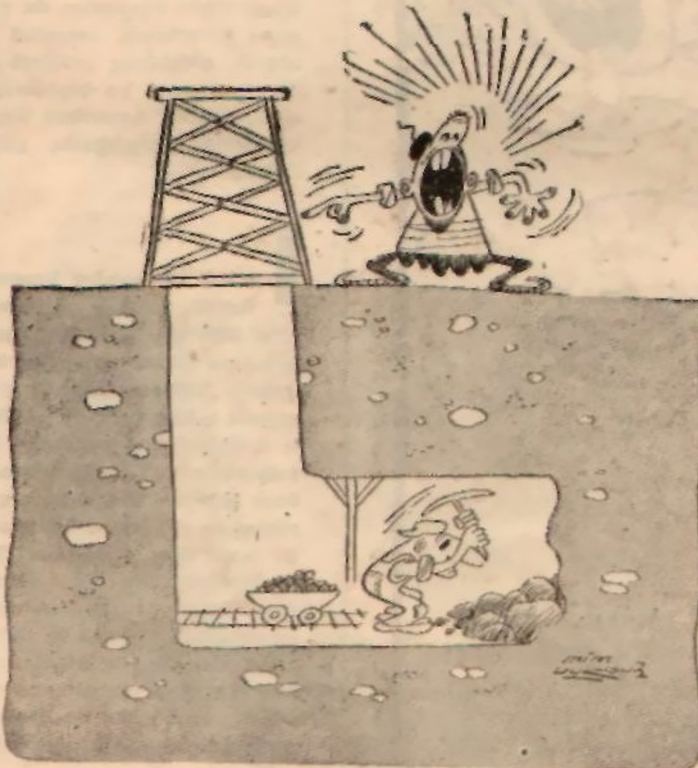
■ *Sahte ilâhlar Çetin Altan'ı susturamayacak!*

Hukukun ayaklar altına alınması karşısında memleketin gerçek hukukçuları da harekete geçiyorlar ve ANT'a gönderdikleri yazılarla, *"Çetin Altan'ı savunmayı mesleklerinin şerefli bir görevi sayacaklarını"* bildiriyorlardı. Çetin Altan'ın vekili Avukat Müşür Kaya Canpolat, hukukçu arkadaşlarıyla yaptığı konuşmadan sonra ANT'a verdiği demeçte şöyle diyordu:

"Devrimci avukatların hukuk uygulayıcısı olarak vardıkları sonuca göre, Türkiye'de anayasa, hukuk düzeni ayaklar altına

ÇETİN ALTAN KİMDİR?

AP iktidarı tarafından dokunulmazlığı kaldırılmak istenen Çetin Altan 1927'de İstanbul'da doğmuştur. Orta öğrenimini Galatasaray'da yapan Çetin Altan, 1950 yılında Ankara Hukuk Fakültesi'ni bitirmiştir. Yirmi yıllık gazetecilik hayatı olan Çetin Altan, Ulus, Halkçı, Dünya, Tan, Yeni Gazete ve Akşam'da çalıştıktan sonra 1959 - 1965 yılları arasında Milliyet'te fıkra yazmış, daha sonra Akşam'a geçmiştir. Halen Akşam'ın ve Ant'ın yazarıdır. Fıkralarıyla yıllardan beri sosyalist mücadele yapan Çetin Altan, 1965 genel seçimlerinde TİP listesinden bağımsız İstanbul Milletvekili seçilmiş, daha sonra TİP'e kaydolmuştur. Kerime Altan ile evli olup Ahmet, Mehmet ve Zeynep adında üç çocuğu vardır. Çetin Altan, yazı ve parlamento çalışmalarından artakalan zamanlarında Anadolu'yu adım adım dolaşarak halkla omuz omuza sosyalizmin zaferi için çalışmaktadır.

— Savcı... Burada yeraltı faaliyeti var!..

alınmadan, Çetin Altan'ın dokunulmazlığı kaldırılamayacaktır.

AP'lilerin bu girişimi, Çetin Altan'a karşı olmaktan çıkıp kısa zamanda tüm hukukçulara karşı girişilmiş bir savaş olacaktır. Hukuk savaşımı ise hukukçular, hukuka saygılı olanlar kazanır. Bu girişim parlamentoda çoğunluk sağlasa bile, Anayasa Mahkemesi'nin şerefli hukukçuları buna karşı koyacaklardır.

Çetin Altan'ın dokunulmazlığı kaldırılsa, bu uydurma, yakıştırma suçlardan dolayı onu tutuklayacak bir hakimi AP zor bulacaktır.

Tutuklama kararını verecek bir hakime karşı bunu haksız bulacak binlerce hâkim vardır, Türkiye'de. Bunun karşısında binlerce şerefli hukukçu vardır."

Evet, ilâhlar kurban istiyor ama, onlar, eninde sonunda yıkılmağa mahkûm putlardır...

Üç AP'li kafadarın kararı Karma Komisyon'dan geçse bile Millet Meclisi Genel Kurulu'ndan geçmeyecektir. Eğer oradan da geçecekolursa, Çetin Altan'ın dediği gibi, *"Anayasa Mahkemesi bu kararı paçavra gibi yırtıp atacak; AP kadrosu bir kere daha anayasa ve hukuk dışı davranışını tarihe tescil ettirecektir."*

Tarih gösteriyor ki, galip gelenler, daima halkın safında halk için savaşanlar olmuştur. Çetin Altan'ı susturmağa sahte ilâhların gücü yetmeyecektir!

TİP

■ *Bağımsızlık savaşı veren TİP'e karşı alçakça tertipler*

SOSYALİST mücadele veren TİP'lilere karşı iktidarın giriştiği tertipler, sadece Çetin Altan'ın dokunulmazlığını kaldırma teşebbüsüyle kalmadı. TİP Sakarya Teşkilâtı'nın Adapazarı'nda düzenlediği kapalı salon toplantısı, AP'lilerin tahrik ve teşvik ettiği nurcuların ve İmam Hatip Okulu öğrencilerinin saldırılarıyla sabote edilmek istendi.

TİP'in toplantı düzenlediği haberi duyulur duyulmaz harekete geçen çıkarcı çevreler, din istismarıyla aldatılmış zavallıları tahrik etmeğe ve bir haftadan beri *"adam öldürmeğe"* kadar varacak planlar hazırlamağa başlamışlardı.

Parti genel merkezine kadar duyurulan tehditlere rağmen TİP Kocaeli Senatörü Fatma İşmen, İstanbul Milletvekili Prof. Sadun Aren, Ankara Milletvekili Rıza Kuas gerçekleri halka duyurmak üzere Adapazarı'na gitmekte tereddüt etmediler.

Toplantıda Fatma İşmen ilk konuşmayı yaptıktan sonra kürsüye gelen Prof. Aren yabancı sermayenin Türkiye'yi nasıl sömürdüğünü anlatırken AP'lilerin tertipleri ortaya çıktı. Aldatılmış nurcular ve İmam Hatip Okulu öğrencileri, konu ile hiç ilgisi olmadığı halde *"Kahrolsun komünizm"* diye bağırarak Aren'in konuşmasını kestiler. Rıza Kuas konuşurken de Dağ Başını Duman Almış ve İstiklâl Marşı söyleyerek hatibi konuşturmamağa kalkıştılar. Buna rağmen Kuas konuşmasını *"Bağırmakla meselelerin halledilebileceğini zannediyorsanız, yanılıyorsunuz. Fikirlerin açıkça tartışılması, demokrasinin icabıdır"* diyerek bitirdi.

Aleyhteki tezahüratı sükûnetle izleyen TİP'liler, nihayet nurcuların ve İmam Hatip Okulu öğrencilerinin fiilî tecavüze kalkışmaları, sahneye jilet ve bıçak atmağa başlamaları üzerine

RIZA KUAS
(Fikre karşı zorbalık)

*"meşru müdafaa"*ya geçerek saldırganlara mukabele etmek zorunda kaldılar. Bu arada TİP İl Başkanı Muzaffer Şatır'a bıçak çekildi, ayrıca TİP'li Orhan Çakır ile iki polis memuru, bazı vatandaşlar da yaralandılar.

"Sizler komünistsiniz! Bu salonda öldüreceğiz" diye saldırılarına devam eden nurcuların daha fazla kan dökmesi, polisin neden sonra harekete geçmesiyle önlenebildi. Ama yine de kan dökülmüştü. Hem de hazırlanan tertipler bir haftadan beri polis tarafından bilindiği halde...

Toplantıdan sonra bazı saldırganlarla birlikte, hiçbir suçları olmadığı ve *"meşru müdafaa"*da bulundukları halde bazı TİP'liler de nezaret altına alındılar.

Gerek bütçe görüşmelerinde, gerekse daha sonra önemli memleket meselelerinin görüşülmesinde Türk halkının çıkarlarını, hiçbir partinin cesaret edemediği şekilde büyük bir azim ve inatla savunan TİP'e fikirle cevap veremeyen çıkarcı çevrelerin böyle âdice saldırılara geçmeleri esasen bekleniyordu.

Hele ikili anlaşmalar konusunda TİP Milletvekili Behice Boran ve iki arkadaşının Meclis araştırması isteyen önergeleri Amerika'nın dümensuyundaki çıkarcıları çileden çıkarmıştı.

Geçen hafta Millet Meclisi'nde yapılan görüşmede önerge sahibi Behice Boran *"İkili anlaşmalardan 24 tanesinin metninin mevcut olmadığı ileri sürülüyor. Bu anlaşmaların metni elde olmadığına göre uygulama neye göre yapılmaktadır. Sayılarının 24 olduğu nereden anlaşılmıştır? Bu takdirde Amerikalılar, gelişigüzel icraat yapmakta ve sorulunca yeni anlaşma hükmü ileri sürmektedirler. Bu ayıptır. Bulunmayan anlaşmaların hükümsüz olduğu ilan edilmelidir"* dedi.

Çetin Altan ise şunları söyledi: *"Bazı şeyler yapılamaz. Meselâ ölü evinde dans edilemez. Bir memleket yabancı bir devletin boyunduruğu altında mı, değil mi? Mesele bu! 23-24 anlaşma yok. Bu anlaşmalar ortaya çıkmazsa Türkiye ihanete uğramış demektir. Türkiye, Amerika'nın yanında eşit dostluk içinde değildir."*

TİP'in haklı isteği, bütün muhalefet de desteklediği halde, AP'lilerin oylarıyla reddedildi. Oylama sonucu da TİP'i aslında hangi kuvvetlerle mücadele halinde olduğunu göstermektedir.

Kitleleri aldatmak mümkün olduğu sürece Amerika ve onun uşakları TİP'e karşı her türlü iğrenç tertibe girişebilirler. Ama kitleler ergeç uyanacak, kendi mutluluğuna ve Türkiye'nin bağımsızlığına sahip çıkacaktır.

İşte görüyorsunuz olanları

Çetin Altan

TÜRKİYE'nin Meclise girmiş ilk sosyalist yazarıyım. Para yedirerek, ziyafetler çekerek, yalan nutuklar söyleyerek de kazanmamışız seçimi... İstanbul'un meseleleri bilen uyanmış insanları oy vermiş bize...

Niye vermiş? Sosyalist olduğumuz, komprador kapitalizminin karşısına dikildiğimiz, proletaryadan yana çıktığımız için vermiş...

Bir buçuk yıl sonra kapitalist sınıfın iktidardaki sözcüleri bizi Meclis'ten çıkarma tertiplerine giriyorlar...

Türkiye'nin Meclise girmiş ilk sosyalist yazarına komprador burjuvazisi tahammül edemiyor ve onun şahsında bütün sol kanada bir gözdağı vermek istiyor...

Biz on beş kişiyiz orada... Onlar ise yüzlerle... Ama yine de dayanamıyorlar bizim muhalefete...

Biz konuştukça renkten renge giriyorlar, yetersizlikleri, demagojileri bilgisizlikleri patır patır dökülüyor tutanaklara...

Ve hırslı bir kin kıpırdıyor kafalarında:

— Madem çoğunluktayız susturalım şunları...

Mesele bizi susturmakta değil, bize yeterli cevap vermektedir.

O cevap verilemiyor. O cevap bulunamıyor. O cevap yok çünkü.. Çünkü her konuşmamız bir suç üstünü tesbit etmekte.

Üç kafadar A.P.li savunmamı bile almadan dokunulmazlığımın kaldırılmasına karar veriyor, bunu da etekleri zil çala çala ilân ediyorlar radyolardan.

Anayasayı ve İçtüzüğü çiğnediklerini yazınca afallıyorlar...

Ve karardan sonra kâğıt gönderiyorlar bana:

— Gel savunmanı yap, diye...

Verdiğim cevap ağırdır:

— Siz gerçekten bir savunma istemiyorsunuz, yaptığınız hatayı maskelemek için beni de âlet etmeye kalkıyorsunuz. Ard niyeti savunmamı almadan verdiği kararla ortaya çıkmış bir komisyonda ben savunma yapmam.

Daha da tuhaf yönleri var bu hikâyenin...

Komisyonun başkanı olan A.P.li Meclis kürsüsünden bizzat söylemiş ki ben Mecliste ne konuşuyorsam, gazetede de onu yazıyorum.

Ve Anayasanın 79. maddesi gayet açık... Bir milletvekili Meclisteki düşüncelerini dışarda açıklamasından dolayı katiyen sorumlu tutulamaz.

Bu arada adi suçlardan Meclise gelmiş A.P. milletvekillerinin 69 dosyası rafa kaldırılıyor...

Hey gözünü sevdiğimin demokrasisi....

İhtilâs, ırza geçme, âsayişi bozma önemli değil. Önemli olan Meclise ilk defa girmiş bir sosyalist yazarın siyasi düşünceleri...

Bana oy verenler ise bu düşünceleri savunmam için oy vermişler. Ama komprador sınıfının sözcüleri çoğunluktadır. Sosyalistlerin tenkitleri onları bunaltmaktadır. Anayasayı da, iç tüzüğü de çiğneye çiğneye kaldırmak istiyorlar dokunulmazlığımı...

Bu aslında aldığım oylara asla ihanet etmediğimin isbatı... Gerçek bir muhalefete, kapitalist kanat dayanamıyor.

Bir buçuk yıl oldu milletvekili olalı...

Şimdi çıkarmak istiyorlar beni Meclisten. İktidara fazla geldiğimin kesin belgesi. Demek iyi çalışmışız. Demek hak etmişim aldığım oyları.

Meclis'e ilk defa giren bir sosyalist yazar da böyle olmalıydı. Onun için fazlasıyla memnunum...

HAFIZA-İ BEŞER!

Eski Sıkıyönetim Savcısı Kâzım Alöç'ün ifşaatından:

«Tan Gazetesi'ni basan üniversitelilerin başında şimdi CHP'nin milletvekillerinden ve eski bakanlardan Ali İhsan Göğüş vardı...»

YENİ GAZETE
(12 Nisan 1967)

★

Aynı ifşaattan:

«Olaylardan sonra Emniyet Müdürlüğü'nde Tan Matbaası'nı basan nümayişçilere CHP Müfettişi Alâaddin Tiritoğlu sigara ikram ediyor, hatırlarını soruyordu!»

YENİ GAZETE
(12 Nisan 1967)

★

ANT'IN NOTU: İşbu CHP, bugün ortanın solundadır ve Ali İhsan Göğüş de Ortanın Solu hareketinin aslarındandır... Tanrı solu korusun!

CİNAYET YERİNE İNTİHAR!

■ *32 Milyon Türk'ü ölüme mahkûm eden "nükleer mayınlar üzerinde söz sahibi olmak da büyük ihaneti ortadan kaldıramaz!*

TURAL VE TOPALOĞLU (Nükleer mayınları kim patlatacak?)

AMERİKAN çıkarlarını korumak üzere doğu bölgemize yerleştirilen nükleer mayınlarla Türk halkının nasıl ölüme mahkûm edildiğinin açıklanması dahi, Amerikan uşaklığını benimsemiş çevrelerde en ufak bir tepki yaratmamıştır. Anlaşılan, uşaklık, kendi âkıbetlerini görmelerine dahi engel olacak kadar iliklerine işlemiştir!

Sunay'ın Amerika temaslarında *"nükleer mayınlar"* meselesinin ele alındığı Başbakan Demirel tarafından yalanlanmış olmakla beraber, Milli Savunma Bakanı Topaloğlu meselenin önceki hafta Washington'da toplanan NATO Nükleer Planlama Grupu'nda görüşüldüğünü açıklamıştır. Topaloğlu'nun açıklamasına göre, Türkiye, kendi savunmasıyla ilgili gördüğü bu mayınlar üzerinde kendisi de söz sahibi olmak istemiştir. Türk görüşüne göre, nükleer mayınların kontrolü sadece Amerikalıların elinde bulundukça, bir Sovyet saldırısı halinde Amerikalılar mayınları infilak ettirinceye kadar doğu bölgesi işgal altına düşmüş olacaktır.

Ancak, NATO Nükleer Planlama Grupu'nda Türkiye'nin bu görüşüne karşı Amerika şu tezi ileri sürmüştür. *"Nükleer bir silâhın Türkiye'ye verilmesi ve nükleer mayınların Amerika'nın bilgisi dışında patlatılması, Sovyetlerle Amerika arasında bir nükleer savaşa yol açabilir..."* Amerika'nın bu görüşü Planlama Grupu'nun diğer üyeleri tarafından da benimsenerek mesele *"nükleer tahrip silâhları üzerinde daha derinlemesine araştırmalar yapmak"* gerekçesiyle tetkike havale edilmiştir.

Bütün bu pazarlıklar sırasında meselenin esasına Türkiye'nin temsilcileri dahi dokunmamıştır. İster Amerikalılar kullansın, ister Türkler kullansın, Doğu Anadolu Bölgesi bir nükleer mayın tarlası halindedir, bir kirletilmiş bölgedir. Bu nükleer silâhlar orada kaldıkça da Türkiye'nin bir cehennem haline gelmesi ve 32 Milyon insanın ölüme sürüklenmesi an meselesidir.

Dış politikadaki son gelişmeleri dikkatle izleyenler bilirler ki, Amerika ile Sovyetler Birliği arasında bir çatışma olmadıkça, Türkiye'nin doğu komşusuyla savaşa girmesi söz konusu değildir. NATO'nun temsil ettiği ortak savunma, aslında Amerikan çıkarlarının savunmasıdır. Nükleer mayınların doğu bölgesine yerleştirilmesinin sebebi ise, milyonlarca Türk'ün hayatı bahasına Sovyet ordularının doğu cephesinde tutulmasıdır. Nükleer mayınlar Türkler tarafından da patlatılsa, ölenler yine Türkler olacaktır. Bu nükleer silâhların infilâki halinde yüksek basınç ve yangınlar suretiyle meydana gelecek kayıplardan daha önemlisi, infilâk sonrası etkilerdir. Nükleer silâhlar, infilâkten sonra bir nevi atom tozu bırakmaktadır. Bu tozda bulunan Strontium 90 veya Cesium 137 maddeleri suların, nebatın, tarımsal ürünlerin, hayvanların, balıkların ve insanların üzerine belirsizce çökmekte ve öldürücü etkilerini zamanla göstermektedir.

İşte Bay Topaloğlu, nükleer mayınların düğmesine Amerikalıların değil de Türklerin basmasını teklif etmekle, Türk Milleti için "cinayet" yerine "intihar" suretiyle ölümü ikame etmek istemiş, onda dahi muvaffak olamamıştır.

Büyük ihanet şimdi daha açık şekilde meydana çıkmıştır ve bu ihanet sürüp gittikçe, ister cinayet suretiyle, ister intihar suretiyle olsun, 32 Milyon Türk için ölüm mukadderdir!

Öğretmenler, yiğitlerim...

SÖMÜRGECİLER ve onların içerdeki uşakları burjuvalar en çok neden korkarlar, millet birliğinden korkarlar. Milleti din din, dil dil, mezhep mezhep, soy soy, kabile kabile bölmeğe çalışırlar. Bölerler, millet gücünü zayıflatırlar, emirlerine alırlar, sittin yıl köle gibi kullanırlar. Millet uyanmak için başını kaldırdıkça bölükleri biribirlerine düşürür, geçer şuraya seyrederler. Sonra da sömür ha sömür ederler.

Bir de millet birliğini sağlayacak her şeye düşmandırlar.

Milli kültüre düşmandırlar. Onu yoketmeğe, yozlaştırmağa çalışırlar. Millet kültürü, milletin kişiliğidir. Kişiliği olan kişi, kişiliği olan millet hiç bir zaman sömürgecinin ve içerdeki sömürgeci uşağı burjuvaların kölesi olmaz. Millet kültürünü öldürmek, yozlaştırmak bir milletin kişiliğini öldürmek, yozlaştırmaktır.

Burjuvalar, birer maymundurlar. Yani geri kalmış memleketlerde oturan burjuvalar... Sömürgeciler onlar için birer örnektir. Sömürgeci burjuvaların her şeylerini, dillerini, dinlerini, geleneklerini, kültürlerini her şeylerini taklit ederler. Kendi milletlerinin kültürlerini, geleneklerini küçük görürler. Örneğin İstanbul burjuvaları Anadolu halkının dilini, geleneklerini, kültürünü her şeyini küçük görür. Onuna alay eder. Onun dili bir barbar dili, gelenekleri barbar gelenekleri, kültürü ilkel bir kültürdür. Gözleri, hayran oldukları, taptıkları sömürgecilerin kültüründedir. Sömürgecilerin maymunluğunu kendi insanlarının insanlığına tercih ederler.

Maymun, insan değildir.

Sömürgeciler, onların içerdeki maymunları, uşakları Türkiye'de oturan burjuvalar millî olaraktan neyimiz varsa imha etmek zorundadırlar. Milli olan köleliğe baş kaldırır. Yozlaşmamış olan köleliğe, zulme başkaldırır. İnsani bir yönü azıcık kalmış olan köleliğe, sömürücülüğe başkaldırır. İşte sömürücüler bu nitelikleri yok ederler. Yoksa milletleri sonuna kadar sömüremezler.

Burjuvalar en büyük din düşmanıdırlar. Evlerinde, aralarında yemedikleri herze kalmaz, dışarda dindar gözükürler, eğer dini emirleri altına almışlarsa. Yok, din sömürücülere karşı geliyorsa, burjuvalar en büyük din düşmanı olurlar, onu ortadan kaldırmağa çalışırlar.

Burjuvalar hiç bir mukaddesat tanımazlar. Bakın İstanbul burjuvalarının yaşayışlarına.. Bir de proletaryanın yaşayışına bakın. Köylülerin yaşayışlarına bakın. Her şey ayan beyan ortada.

Burjuvalar, hiç bir ahlâki kural tanımazlar. İşte gözlerinizin önünde.

Burjuvalar bir şey tanırlar, o da para.. Onların vatanı, milleti paralarıdır. Para için vatanlarını da milletlerini de beş pula satarlar. Yani biz yalan mı söylüyoruz, sizler, her gün bu burjuvaların davranışlarını gözlerinizle görmüyor musunuz?

Memleketimizde kendilerine milliyetçi adını yakıştırmış bir takım dünyadan habersiz zavallılar var. Bunların tümü maymun burjuvaların emrinde, onların türkülerini söylüyorlar. Geri kalmış bir memlekette en uzak, en yakın kim burjuvaların sömürücülüğüyle birlikse o milliyetçi olamaz. Çünkü kapitalistler, milli nitelikleri, yukarda söylediğim gibi imhaya çalışan, yaşayışını milli güçlerin yok olmasına bağlamış bir gayrimilli, beynelmilel soyguncu şebekesidir.

Milliyetçi olanlar Sosyalistlerdir. Sosyalist olmayan milliyetçi olamaz. Yirminci yüzyılın en büyük gerçeğidir bu. Çok söyledim, gene söylüyorum sosyalistler milletin yüzde seksen, yüzde doksanının faydasıyla birliktir. Beynelmilel kapitalizme karşıdır. Demek ki, milli nitelikleri yok etmeğe gelenlere karşıdır. Özelliği budur. Milletse bir coğrafya üstünde oturur. Bir tarihten gelir. Gelenekleri, kültürü vardır. Sosyalist sömürücüyü yok etmek için, bütün bunlara dayanmak zorundadır. Bir sosyalistin en büyük gücü, millet kişiliğini ayakta tutan milli kültürdür. Milli kültürü yozlaştırılmış bir milleti, milletin sosyalisti bile kurtaramaz. Biz onun için milli kültürümüz, geleneklerimiz, tarihimiz üstünde titreriz.

İşte bundan dolayıdır ki, bu çağda kapitalistlerle en uzak, en yakın ilişkileri olanlar, kendilerine ister milliyetçi, ister mukaddesatçı desinler, ne milliyetçi olabilirler, ne mukaddesatçı. Yalan, yalan, yalan.. Yalan değilse, kendilerini aldatıyorlar.

Öğretmenler, yiğitlerim, sizler halkımızın önderlerisiniz. Sizler gerçek milliyetçi, vatanseverlersiniz. Sizler hayatın aydınlığından, güzelliğinden gelen aydınlarsınız. Siz milletimizi sömüren, kültürümüzü, topyekûn milletimizi yoketmeğe karar veren kapitalizme karşısınız. Onların uşakları maymun burjuvaların alçakça oyunlarını görüyorsunuz. Millet düşmanı oldukları halde, milliyetçi göründüklerini, din düşmanı oldukları halde dindar göründüklerini gözlerinizle her gün görüyorsunuz. Ve oyunlarını yutmuyorsunuz.

Sizler, Çanakkale'de sömürücülere karşı can vermişlerin, sizler Dumlupınar'da döğüşmüşlerin kanından, canından geliyorsunuz. İşte bunun için sizi hor görüyorlar. İşte bunun için size zulmediyorlar. Sizi kahrediyorlar. İşte bunun içindir ki sizi süründürüyorlar. Size iftiralar yağdırıyor, canınızdan çok sevdiğiniz, hayatınızı yoluna koyduğunuz büyük milletinizin gözünde düşürüyorlar. Bu kadar acılar sebepsiz değil.. Ölüm kalım savaşı veren bir millet topluluğunun, gerçeğinin yanında olmak kolay değil.. Bunun ucunda ölüm de var.. Ama milletinin kurtuluşu uğrunda ölmek ölümlerin en şereflisi, en kutsalı, en mutlusudur. Ölümün güzel olduğu yer, bu çağda sömürücülüğe karşı çarpışırken ölenlerin öldüğü yerdir.

Siz sömürücülüğe karşı döğüşen vatansever, milliyetçi öğretmenler, yiğitlerim, sizler insan soyunun onuru, mutluluğu, güzelliğisiniz. Çektikleriniz, bu mutluluk yanında hiç kalır.

17 Nisanınızı candan kutlarım.

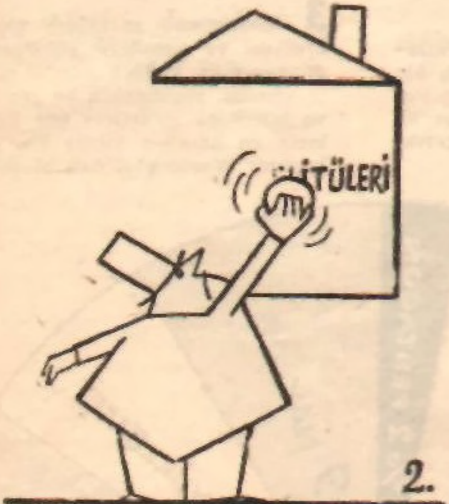
Yaşar Kemal

17 YIL SONRA GENE 17 NİSAN

FETHİ NACİ

Ferruh Doğan

KURULUŞLARINDAN 27 yıl, yıkılışlarından 17 yıl sonra, balkabağı tatlısı ile köy kalkındırma demagojileri içinden gene Köy Enstitülerini anıyoruz.

Bir kurum, yıkıldıktan 17 yıl sonra bile, hâlâ yürekte ve akılda yaşıyorsa, hâlâ o coşkulu günlerin, o aşku sevk ile çalışıp yaratma günlerinin heyecanını sürdürüyorsa, bunun köklü sebepleri var demektir. Bunu, özellikle, aydınlarla birlikte Türk-İş yöneticilerinin de düşünmelerini isterdim; Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun çıktığı günü «İşçi Bayramı» ilân edenler, her yıl 25 Temmuz'da gülünç bir duruma düşerlerken, 17 Nisan her yıl aynı heyecanla anılıyor. Bu durumun temeldeki sebebi, 17 Nisan'ın bize özgü bir çözüm yolunun, 25 Temmuz'un ise bize özgü bir aldatmacanın sembolü haline gelmesidir.

Sağcısı da, solcusu da hep aynı sözü tekrarlarlar Türkiye'de: Kalıplardan sıyrılarak Türkiye'ye özgü kalkınma yolları aramak. Köy Enstitüleri, Türkiye'nin gerçek ihtiyaçlarına cevap veren, yüzde yüz millî kurumlardı. Taklit değildi. Kısa zamanda ne kadar etkili oldukları görülmüştü. Üretime çevrilmiş bir eğitim sistemi ve köyden alınarak eğitilen köy çocuklarının gene köylere öğretmen yapılması... Kısa bir sürede yetiştirilen 17 bin öğretmen ve 4 bin sağlık memuru... Kalıplardan, dogmalardan sıyrılmak gibi sözler eden, millî kurumlar gibi sözler eden sağcılar yedi Köy Enstitülerinin başını. «Onlar ümidin düşmanıdır sevgilim — Akarsuyun — Meyva çağında ağacın — Serpilip gelişen hayatın düşmanı — Çünkü ölüm vurdu damgasını alınlarına!»

KÖY Enstitüleri, on yıllık süre içinde, birçok gerçeği ortaya çıkardı.

Gerçekten, kalkınmamız için, kendimize göre yollar bulmamız, çeviri çözüm yolarından kurtulmamız gerekir. Köy Enstitüleri, çeviri çözüm yollarını bir yana bırakarak millî çözüm yolları bulmak konusunda yapılmış en büyük deneydir. Ne var ki, geri bir ekonomik ve politik yapı içinde, ekonomik iktidarı ellerinde tutanların denetlediği politik iktidarların böylesine ilerici kuruluşları devlet eliyle beslemesi, desteklemesi —uzun vadede— mümkün değildi. Bunun içindir ki Köy Enstitülerine ilk darbe, bu Enstitüleri kuran CHP'den geldi. *DP, Köy Enstitülerini yıkma işini tamamladı.* Enstitüler deneyi, Türkiye'nin topyekun kalkınması davasından bağımsız olarak bir eğitim davasının düşünülemiyeceğini açıkça gösteren bir deneydir.

ENSTİTÜLER, halkın çalışma ve yaratma gücüne inananları haklı çıkaran somut örnekler olmuştur. Bugün, sosyalistlerin halka gerçekleri anlatma, halkı uyandırma çabalarına ütopya gözüyle bakanlar olduğu gibi o zamanlar da Köy Enstitüleri çabalarına ütopya diye bakanlar vardı. Köy Enstitülerinin ütopya olmadığının anlaşılmasıyla kapatılmaları bir oldu. Halkı uyandırmanın bir ütopya olmadığının anlaşılmasıyla **«Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Kanunu»** tasarısının hazırlanmasının bir olması gibi!

Köy Enstitülerinde olup bitenler, çoğu insana, gerçekten ütopya gibi gelebilir. 1942 - 1947 yıllarında, Hasanoğlan'da, köyden gelen öğrenciler tarafından oynanan oyunlarından birkaçını sayıyorum : Plautus'tan Çömlek, Gogol'dan Bir Evlenme, Sofokles'ten Kral Oidipus, Molière'den Cimri, Shakespeare'den Bir Yaz Gecesi Rüyası... 1945 yılında Hasanoğlan'da bulunan müzik aletleri arasında 250 mandolin, 55 keman, 3 piyano, batı müziğine ait 160 plak vardı. Akçadağ Köy Enstitüsü'nde kurulan *İstihlâk ve İstihsal Kooperatifi* öylesine hızla gelişmişti ki Enstitü kısa zamanda müteahitlerden kurtulmuştu!

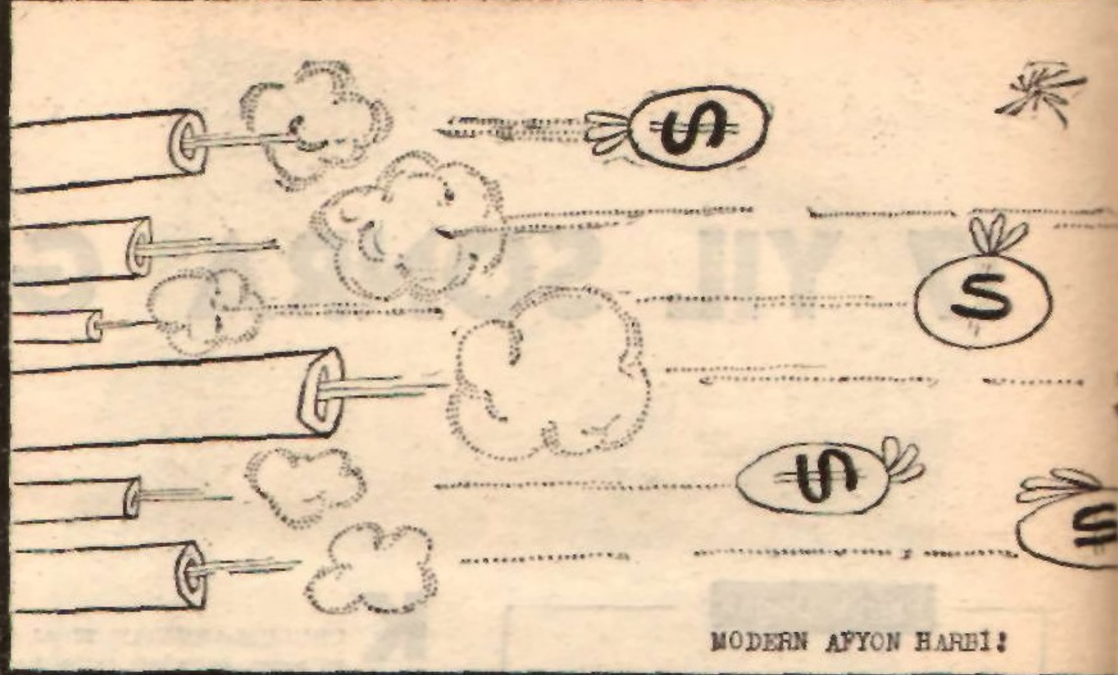
VE o kısa süre içinde, en küçük eğitim imkânının ortaya çıkardığı değerler: Fakir Baykurt'lar, Mahmut Makal'lar, Başaran'lar, Talip Apaydın'lar! Adlarıyla, yazdıklarıyla, eylemleriyle coşkulu bir dönemin sembolü haline gelmiş aydın köylüler, yani yeni Türk insanları... O mutlu dönemin hatırasına bile katlanamayanların her zaman belâdan belâya uğratmaya çalıştıkları Enstitülüler...

Onlar, şimdi, öğretmen kuruluşları içinde savaşlarına devam ediyorlar. Hangi öğretmen kuruluşu olursa olsun, düzenli çalışan, korkusuz çalışan bir kuruluş görürseniz biliniz ki orada Köy Enstitülerinden çıkma biri vardır. Onları en son UNESCO Millî Komisyonu'nun 31 Mart'taki olağanüstü kongresinde gördüm; Bakanı da, ziyadesiyle ünlü Kültür Müsteşarını da çileden çıkarıyorlardı; inandıklarını, doğru bildiklerini, kimseyi umursamadan, apaçık söylüyorlardı.

Hiç mi kusuru yoktu Köy Enstitülerinin? Kusursuz eylem mi olur, elbette vardı. Ama bunlar, o kuruluşlar yok edilmeden, köy çocuklarına okuma yolları kapanmadan düzeltilecek kusurlardı. O kusurları düzelterek Köy Enstitülerini yeniden açmak, ancak halkın gerçekten iktidara gelmesiyle mümkündür. Nitekim Köy Enstitülerini kuran CHP, bugün bu kuruluşların sözünü edemezken Türkiye İşçi Partisi programında, iktidara gelir gelmez, Köy Enstitülerini tekrar kuracağını açıkça yazmıştır.

BU yazıyı Köy Enstitülerine gönül ve emek vermiş bir aydının, **Sabahattin Eyüboğlu'nun**, İMECE dergisinin yeni çıkan Köy Enstitüleri özel sayısında çıkan yazısından aldığım bir parçayla bitirmek istiyorum. Bu **«gizli şair»**, şöyle bitiriyor yazısını : **«Bizim yurdumuzun hemen her yerinde Nisan ayı kutsal bilinir. Nisan ayında toprak ürperir çünkü, umutlar sonradan savrulup gitse de. Hele onyedi nisanda bir uğultu gelir toprağın derinlerinden. Masallardaki yeşil yaprak çıkar gibi olur yeryüzüne karanlık kuyulardan, kabaran sularla. Yeşil yaprağı görünce korkmayacaksın, der masal: korktun mu taş kesilirsin. Onyedi nisanda bir müjde şimşeği parlayıp söner; mutsuzlar mutlu düşler görür; toprak uğrunda ölen, üstünde çalışan yoksullara gülümser; yılanlar, çiyanlar, sülükler, keneler yoktur o gün görünürde. Onyedi nisanda yer demir, gök bakır değildir henüz; Yaşar Kemal'in, Fakir Baykurt'un köy anaları acı karamsarlıklarından sıyrılıp ağayı, muhtarı, imamı ve kaderi bir başka gözle ve daha az kuşkuyla görürler. Onyedi nisanda insan insanı sömürmez oluverir birden; özgürlük soyut bir ülkü, bir palavra olmaktan çıkıp büyük çoğunluğun yaşama, okuma hakkı, kömürü topraktan çıkaranların kömürle ısınma hakkı olur; eşitlik Sıvas'ın Sivralan köyündeki Aşık Veysel'in belki çok akıllı kızıyla, İstanbul'un Büyük Adasındaki tüccar Veysel'in belki çok akılsız kızının aynı yükselme olanaklarını bulmaları anlamına gelir o gün. Mevlânâ ile Yunus, Baki ile Karacaoğlan, Şeyh Galip'le Muhyi, Orhan Veli ile Başaran kol kola girerler, köylü kentli bir uğurda savaşır, onyedi nisanda. Bir yaman imece kurulur ki o gün Edirne'yle Erzurum ilk kez el ele verir; horon, halay, bar, zeybek yeni Türkiye'nin ortak harman yerinde oynanır; o gün türkülerin her türlüsü hep birlikte alaturkaya düşmeden söylenir. Ruhi Su koro başı olmuş gibi.»**

AMERİKAN ASKERÎ YARDIMININ İÇYÜZÜ

MODERN AFYON HARBİ!

● Türkiye'ye yapılan askerî yardımın yüzde 44'ü Amerikalılara kalıyor — Amerikan askerî malzemesi diğer ülkelerinkine göre daha kalitesiz ve daha pahalı olduğu gibi Türk Ordusu'nu da Amerika'ya bağımlı hale getiriyor...

Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın Amerika ziyareti sırasında yapılan konuşmalarda ve resmi görüşmelerden sonra yayınlanan ortak bildiride Amerika'nın Türkiye'ye askeri yardıma devam edeceği açıklanmıştır. Amerikan askeri yardımının devam edeceği haberi, çıkarcı çevreler ve meselelerin derinliğine inemeyen gafiller tarafından şükranla karşılanmıştır Oysa, Türkiye'nin güvenliğini sağlamak gerekçesiyle yapılan bu askeri yardımlar, aslında Amerikan kapitalistlerinin geri kalmış ülkeleri sömürmek için planladıkları bir soygun düzeninden başka bir şey değildir. Arkadaşımız Mekin Gönenç'in bizzat Amerikan kaynaklarından yararlanarak hazırladığı aşağıdaki inceleme yazısında Amerikan askeri yardımının içyüzünü bütün çıplaklığıyla öğreneceksiniz.

Mekin GÖNENÇ

GEREK savaş sanayiini, gerekse buna bağlı öteki sanayi kollarını yaşatmak ve bunları devamlı şekilde işler durumda bulundurmak için Amerika Birleşik Devletleri'nin politik hayatını avuç içinde tutan kapitalist çevrelerin yıllardan beri uyguladıkları çeşitli metodlar vardır. Ülkenin tüm ekonomisiyle olduğu gibi, tüketim ve işgücü politikasıyla da çok yakından ilgili olan bu hal çarelerinin başlıcalarını şu şekilde sıralayabiliriz:

a) Dünyanın öteki bölgelerinde mahalli savaşlar çıkarılmak, bu savaşlara gerek doğrudan doğruya, gerkese dolaylı bir şekilde katılmak, buralara devamlı şekilde silâh, cephane ve araç göndermek;

b) Ekonomik bakımdan gerikalmış ülkelere, "komünist blok içerisine düşürmemek" gerekçesiyle ekonomik ve askeri yardımlar yapmak;

c) Dünyanın çeşitli coğrafi bölgelerinde askeri paktlar kurarak anlaşmaların tarafı olan devletlere savaş malzemesi satışlarının tekelini kendi elinde bulundurmak.

Bu yazıda üzerinde duracağımız konu, Amerika'nın bazı ülkelere ve bu arada özellikle Türkiye'ye yapmakta olduğu askeri yardımlar olacaktır. İlk bakışta bu askeri yardımların kamu üzerinde bıraktığı izlenim, Amerika Birleşik Devletleri'nin cömertliği, yüksek kalbliliği, müttefiklerini kuvvetlendirmek için kendi vatandaşlarından vergi alarak topladığı paralarla hiçbir zorunluluğu olmadığı halde gayet iyi niyetlerle yardımlar yaptığı şeklinde olmaktadır.

Ne var ki, kapitalist düzenin, özellikle Amerika'nın ekonomik politikasının derinlerine inenler, bunun hiç de böyle olmadığını, aksine küçük ve az gelişmiş devletlerin bu yardımları kabullenmekle dev Amerikan sanayiine hizmet ettiklerini ve onları beslediklerini, bu yardımların, keçiboynuzu örneği, göründüğünden daha azını aldıklarını, karşılığında da çok kereler ekonomik ve politik özgürlüklerini yitirdiklerini, kendi savunmalarıyla ilgili askeri planlama ya da askeri harekâta girişmede dahi kontrol ve karar hakkını kaybettiklerini. Amerikan bütçesinde kabul edilen askeri yardımların ancak yüzde 3'ünün döviz olarak Amerika dışında harcandığını göreceklerdir.

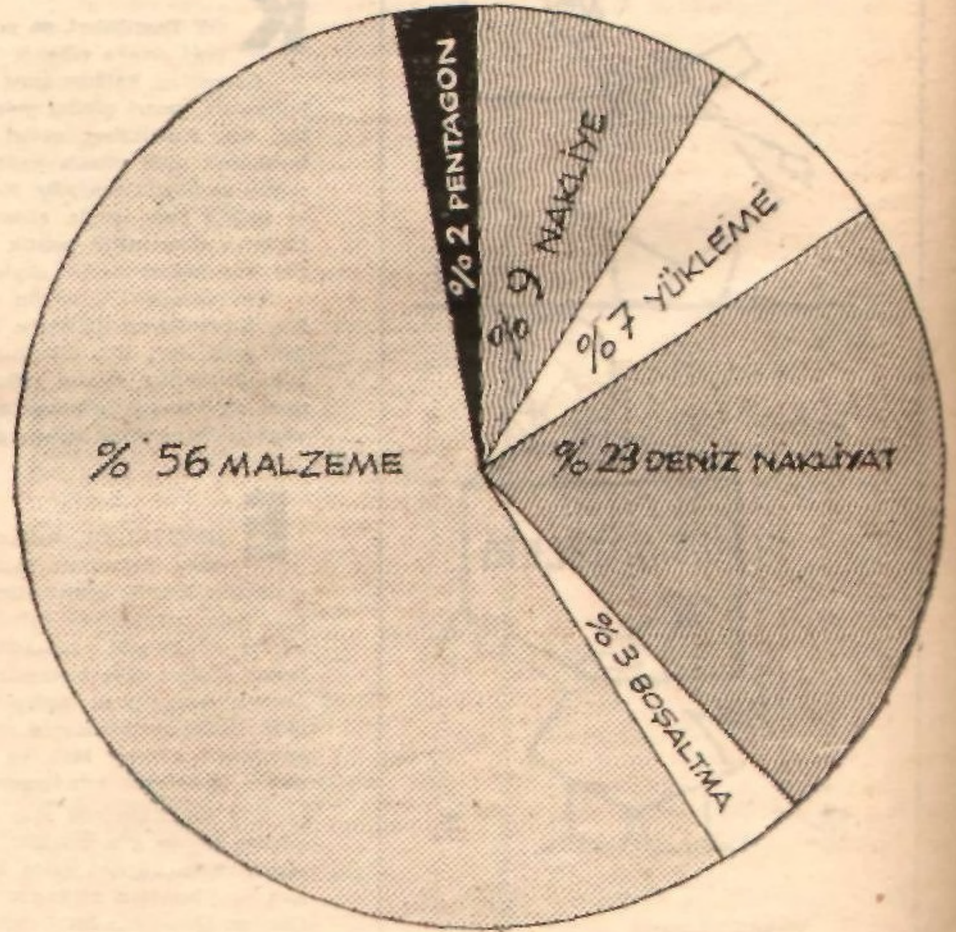
Amerikan meclislerinde onaylanan askeri yardımların dolar olarak toplamı hiçbir zaman yardımı alan devlete aynen intikal etmemektedir. Bütçelerde kabul edilen yardımların miktarı ile neticede gönderilen malzemenin değeri üzerinde yaklaşık olarak yüzde 50 oranında bir fark bulunmaktadır. Özellikle askeri yardımlar konusunda kabul edilen miktarların ne şekilde harcandığını madde madde açıkladığımızda, sayın okurlar, yardım adı altında kimlerin çöplendiğini ve doların hangi yerlere aktığını bütün çıplaklığıyla göreceklerdir. Şimdi bu iddiamızı yuvarlak rakamlarla açıklayalım:

Diyelim ki, Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye'ye herhangi bir yıl içinde yapacağı askeri yardımın tutarı 100 Milyon Dolar olsun. Bu demek değildir ki, Türkiye'ye verilen malzemenin tutarı 100 Milyon Dolar'dır. Bu miktar, malzemenin bedeli yanında, ulaştırma, liman, ardiye ve idari olmak üzere tüm masrafları da içine almaktadır. Bakın, bu paralar nerelere harcanmaktadır:

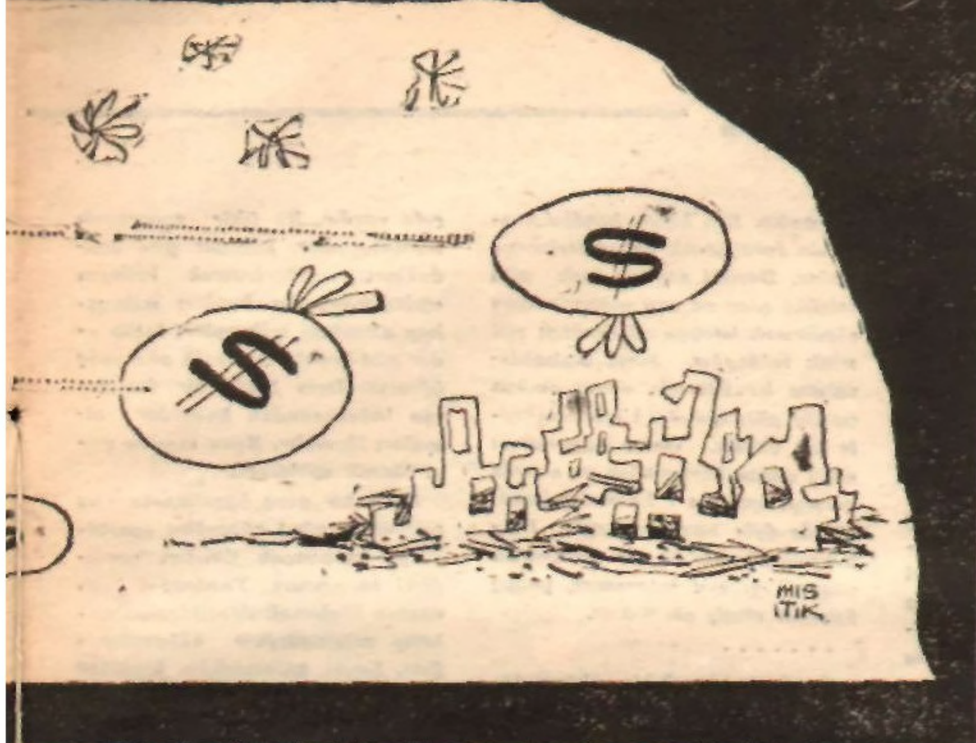
1. Gerek Pentagon'da, gerekse Amerikan Dışişleri Bakanlığı'nda, askeri yardımların yönetilmesiyle görevli geniş kadrolar bulunmaktadır. Bu büroların ve personelin tüm masrafları, bizzat yardım faslından karşılanmaktadır. Buralarda çalışanların çoğu, uzman statüsü altında en az senenin dört ayını görevli olarak çeşitli gezilerde geçiren bol harcırahlı ve yüksek ücretli kişilerdir. Paranın kaynağını bildikleri için, bir mirasyedi hovardalığı içinde su gibi para harcamaktadırlar. Yapılan hesaplara göre, yardımların yaklaşık olarak yüzde 2'si bu yüksek ücretli personele ve bürolarla ilgili diğer masraflara harcanmaktadır. Bizim yukarıda aldığımız örneğe göre 100 Milyon Dolar'ın 2 Milyon'luk kısmı daha Pentagon'un ya da Dışişleri Bakanlığı'nın kapılarında kaybolmaktadır.

2. Malzemenin kıtalar arası nakliyeye uygun bir şekilde ambalajlanması ve fabrikalardan yükleme limanlarına sevkiyatı, tabiatıyla Amerikan nakliyat şirketleri aracılığıyla yapılmaktadır. Dünyanın en yüksek nakliye tarifelerinin uygulandığı Amerika'da, savaş malzemesi fabrikalarının kümelendiği orta ve doğu eyaletlerinden Türkiye'ye gönderilen askeri malzemelerin yüklenmesi için kullanılan Norfolk, New York ve Baltimore limanlarına yapılan nakliyat karşılığı olarak takriben 9 Milyon Dolar harcanmaktadır. Bu demektir ki, Türkiye'ye yapılmakta olan askeri yardımların her yıl yüzde 9'u Amerikan nakliyat şirketlerinin kasasına akmaktadır.

3. Malzemenin gereğinde limanlardaki ardiyesi ve gemilere yüklenmesi, yine dünyanın en yüksek ücretli dok işçileri tarafından yapılmakta ve gemi yükleme ve boşaltma şirketleri her yıl yardımların en azından yüzde 7'si kadar bir kısmını Washington'dan almaktadır.

Grafikte görüldüğü gibi, Türkiye'ye yapılan Amerikan askerî yardımının yüzde 44'ü çeşitli yollardan yine Amerikalılara gitmekte, ancak yüzde 56'sı malzeme olarak Türkiye'ye gelmektedir...

4. Malzemenin Amerikan limanlarından Türk limanlarına gönderilmesi için Amerikan Hükümeti'nin almış olduğu bir prensip kararı vardır. Bu karara göre, bütün yardım malzemesi, yalnızca Amerikalıların sahip bulunduğu gemi şirketleriyle taşınacaktır. Yabancıların sahibi bulunduğu herhangi bir gemi şirketi daha düşük bir navlun teklif etse de, malzeme yine Amerikan gemileriyle taşınacaktır. Bu durum, değişmeyen mutlak bir kural haline gelmiştir. Amerika'nın Atlantik limanları ile Doğu Akdeniz limanları arasında seferler yapan başlıca iki gemi şirketinin *(Prudential Lines ve American Export Isbrandtsen Lines)* son on iki yıldır Amerikan askeri yardım malzemesi nakliyatı sayesinde, Doğu Akdeniz seferlerinde ayakta kalabildikleri ve hiçbir zaman zarar çizgisinin altına düşmedikleri bir gerçektir. Bazı kereler şayet Türk limanlarına gemi bulunmayacak olursa, bu takdirde malzeme Fransız, İtalyan, Yunan ya da Kuzey Afrika limanlarına boşaltılmakta ve daha sonra da Amerikan Hükümeti'ne ait yarı askeri statüdeki USNS rumuzlu gemilerle *(personeli sivil olan Amerikan nakliye gemileri)* Türkiye'ye taşınmaktadır. Ayrıca, bu gemilerin bir kısım masrafları ile yükleme ve boşaltma limanlarından tüm masrafları yine yardım faslından karşılanmaktadır. Space ve Time Charter *(geminin herhangi bir ambarını ya da ambarlarını ya da seferini kiralamak)* navlun tarifeleri gözönünde tutularak yapılan hesaplamalara göre her yıl yaklaşık olarak yardımların yüzde 23'ü deniz nakliyatına harcanmaktadır.

5. Malzemenin Türk limanlarında boşaltılması ve yurt içindeki depolara sevkedilmesi ise, yine bu yardım fonlarından karşılanmakta ve yukarıda bahsettiğimiz yüzde 3 tutarındaki miktar da Türkiye'deki boşaltma, ardiye ve liman ücretleriyle Amerikan Askeri Yardım Kurulları'nda çalışan personelin ücretleri ve karargâhların kirası gibi diğer masraflara harcanmaktadır.

Kaçakçılık

Ne var ki, Amerikan Hükümeti gayet kurnazca hareket edip bu masrafların karşılığı olan parayı hiçbir zaman Amerika'dan döviz olarak transfer etmemekte, Türkiye'ye Türk Lirası karşılığı *(serbest döviz borsası üzerinden)* sattığı buğdaylar dolayısıyla elinde bulundurduğu Türk parasıyla yapmaktadır. Daha sonra da, bu şekilde sarfedilen paraları *(resmi döviz borsası üzerinden)* yardım fonundan düşmektedir. Üstelik, Amerikan *yetkilileri yıllarca* çirkin bir hileye başvurmuş, ilgili Türk makamlarında yardımların ne şekilde hesaplandığını tam olarak bilmeyen yetkililerin bulunmasından yararlanarak Türkiye'deki kendi askerleriyle onların ailelerine gelen malzemenin nakliyat, boşaltma, liman ve idare masraflarını da bu yardım fonunda çıkarmışlardır. Şöyle ki:

Askeri yardımlarla ilgili Amerikan malzemesi bütün dünyaya iki ayrı statü içinde gönderilmektedir. Bunlardan biri M.A.P. *(Military Aid Program)*, diğeri de MDAP *(Military Defence Aid Program)*'dir. Birinci statüye yardım alan devlete gönderilen askeri malzeme; ikincisine ise yardım yapılan ülkedeki Amerikan askeri ve sivil personeli ile bunların çalıştıkları karargâhlara ait ve bir de Amerikan personelinin ailelerine ait her türlü ev eşyası, otomobil, kantin ve gıda maddeleri girer. Bu yardımlarla ilgili statüleri hazırlayanlar başlangıçta araya öyle bir madde sıkıştırmışlardır ki, böylelikle kendi personeline ait malzemenin tüm masraflarını da Türk yardım fonundan çıkarmışlardır. Araya sıkıştırıverdikleri maddeye göre, Amerikan yardım malzemesi getiren bir gemide şayet bir tek kasa MAP statülü eşya dahi bulunsa, MDAP statülü eşya da dahil bütün malzemenin masrafları yardım fonundan karşılanacaktır. İşte bu maddeye dayanarak yıllarca Türkiye'deki kendi personeline külliyetli miktarda malzeme gönderecekleri zaman, bunun yanında 3-5 kasa da Türk Ordusu'na ait MAP statülü yardım malzemesi ekleyerek MDAP statülü malzemenin masraflarını da yardım fonundan çıkarmışlardır. Son onbeş yıldır İstanbul, İzmir, Derince ve İskenderun limanlarına bu cins malzeme getiren gemilerin manifestoları incelenecek olursa, bu söylediklerimizin doğruluğu ortaya çıkacaktır. Ne var ki, çok kereler Amerikan askeri makamları bu tip eşyayı *(Dock Receipt)* denilen askeri manifestolarla yaptıklarından, en doğru bilgiler Türk gümrük makamlarına verilen Amerikan beyannamelerinden kolayca çıkarılabilir.

6. Bütün bu açıklamalar da gösteriyor ki, yazımıza örnek olarak aldığımız 100 Milyon Dolar'ın yaklaşık olarak 2 Milyon'u Amerikalı personele, dokuz milyonu Amerikan nakliye şirketlerine, 7 Milyon'u liman yükleme ve boşaltma şirketlerine, 23 Milyon'u gemi şirketlerine, 3 Milyon'u da Türkiye'deki masraflara harcanmakta, yani toplam olarak 44 Milyon Dolarlık bir mebläğ malzeme yerine başka alanlara akmaktadır. Türk Ordusu'na verilecek malzemenin satın alınması için artakalan para ise, yalnızca 56 Milyon Dolardır.

Bu yüzde 56'nın harcanma şekli ise, üzerinde dikkatle durulması gereken incelikler göstermektedir. Şöyle ki:

A) Amerikan askeri yardımı ile ilgili her türlü işlem büyük bir gizlilikle yapıldığından, henüz kesin olarak ortaya çıkarılmamış olmasına rağmen, Amerikan çevrelerinde mevcut bazı iddialara göre, Amerikan silâhlı kuvvetlerinin bazı kullanılmış ve zamanı dolmuş, ya da demode olmuş silâh ve araçları önce bazı müteahhitlere toptan olarak haraç mezat satılmakta ve sonra da bunları yine kendilerinden ya da kurdukları tampon şirketlerden fahiş fiyatlarla satın alıp yardım ettikleri ülkelere göndermekte ve bir aracı sınıf her yıl milyonlarca dolarla tıka basa beslenmektedir. Özellikle dış yardımlarla ilgili servislerde çalışan ve karar yetkisine sahip bulunan bir çok görevlinin rüşvet alma hususundaki ününü bütün Amerika bilmektedir. Şurası unutulmasın ki, Amerikan kapitalist düzeninin serbest rekabette kullandığı en hayati yollardan biri de rüşvettir. En küçüğünden en büyüğüne kadar bütün şirketler ayrıntısız rüşvete başvurur. İşte bu şekilde, çürüğe çıkmış malzemeler, yardımı alan ülkeye ulaştığında çoğunlukla kısa bir zaman içinde kullanılmaz hale gelmektedir.

Amerikan Askeri Yardım Kurulu Başkanı Tümgeneral Benjamin Evans

Kalitesiz ve pahalı

B) Amerikan savaş sanayiini elinde bulunduran büyük bir kapitalist zümre, aralarında kurdukları tröstlerle fiyat kontrolünü ellerinde tutmakta ve hükümetlerle yaptıkları alım satım işlemlerinde en yüksek fiyatları uygulamaktadırlar. Esasen Amerika Birleşik Devletleri'ndeki üretim ve işçilik ücretlerinin yüksekliği göz önüne alındığı anda da, aynı mikta para ile Japonya'dan yaklaşık olarak yüzde 22, Kanada'dan yüzde 11, Almanya'dan yüzde 26, İngiltere'den yüzde 21 oranlarında daha fazla malzeme satın almak imkânının bulunduğu ortaya çıkar. Yani, Amerika Birleşik Devletleri herhangi bir ülkeye askeri yardım olarak ayırdığı mebläğı kendilerinin döviz olarak kullanmalarına imkân verdiğinde, bu ülkelerin yukarıda saydığımız memleketlerden aynı para ile çok daha fazla miktarda ve daha iyi kalitede malzeme *temin etmek şansına sahip oldukları* görülür. Üstelik bu ülkelerden Türkiye'ye olan navlun ücretleri de hemen hemen yarı yarıya olduğundan, yardımın malzeme şeklinde intikali daha da fazlalaşır. Fakat askeri yardımlar aslında Amerikan sanayicilerine ve dolayısıyla Amerikan
larına yapılmak üzere
çin, Amerika'dan
almanın hayalini bile

Bu yardımlar
zerinde duracağımız ve
kiye için hayati bir önem
bir cephesi vardır ki, o
ların verilecek
kını kendi ellerinde
malzemeyi şartlı
Türk askeri bunları
dahi sahip değildir. En
dek parça ve cephane
zemenin ikmali ve
cak Amerika'dan

Biz, bu şartların
ğurabileceği tehlikeleri
lara bırakırken yalnızca
kamuoyuna duyurmak
tığımız araştırmalardan
ki, uzun yıllar önce Ame
uzmanlarının
su'nda kullanılan Kırıkkale
matik piyade tüfekleri
lanmış, bunlar Amerikan
tik piyade tüfekleriyle
miştir. Bunların mermileri
geldiği için son 3-4 yıl
hassa Kıbrıs durumunun
sırada, kara ordusunda
depolarında büyük bir
görülmüştür. Mermisiz bir
vaş gücünün bir hiç
meğe dahi lüzum yoktur.

Şayet bu söylediklerimizin
bir yerden itiraz yükselecek
kendilerine bir tavsiyede
Son 15 yıldır Amerikan
Türkiye için onaylanan yard
larını altalta yazıp topla
da Türk Ordusu'nun eline
zemeleri kalem kalem ve
göre gerçek değerleriyle
aradaki farkın yüzde 50
duğunu derhal görecekler

Bu bilgilerin gizliliğini
olurlarsa, kendilerine bir
halk deyimiyle cevap

"Yapmakta olduğum her
dir. O derece gizli işler
ne haltettiğimi kendim
rum!"

Tonguç'tan mektup...

HAKKI TONGUÇ
— Aydınlık savaşçısı —

Ankara, 29/VI/1945

Kardeşim N.K.,

24/VI/1945 tarihli mektubunu aldım. Bana mezunlardan haftada tahminen 3-5 mektup gelmektedir. Bunların sayısı da 500'ü bulmuştur. Senin mektubun kadar durumu karanlık gösteren başka bir yazıya henüz rastlamadım. Buna benziyen mektuplar var, fakat onların da hiçbiri meseleyi seninkinde olduğu gibi bir çıkmaza götürüp sokmuyorlar. Esasen daha ilk satırlarda (gelen mektupların çoğu benimki gibidir) diye bir de hüküm veriyorsun ve âdeta herkesin durumunun böyle olmasını istiyor gibi bir eda ile konuşuyorsun. İşte hayatı kara görme işi buradan başlıyor. Bazı genç öğretmenler mesleğe ilk atıldıkları yıl böyle bir ruh sarsıntısı, görüş kıtlığı veya darlığı geçirirler. Bu hal başka mesleklere mensup bir çok insanlarda da görülür.

. . . .

Genç mezunlar için hayat sahası geniş, bizim elimizdeki yardım imkânları çok bol. Elverir ki, o bize kendisine yardım edilince yerinde bir hareket olacağı kanaatını versin. Biz sizleri hayata atmakla aynı zamanda sınamaktayız. Ana ilkelere dayananlara, ülküye inananlara, onun uğrunda can vermeyi göze alanlara, istemesini bilenlere yardımlarımızı çoğaltacağız. Sizlere hiçbir şey hazır lokma şeklinde verilmeyecek. Her türlü yardımın sonunda sizlerden daha çok iş isteyeceğiz. Sizi kendi kendinizi ayakta durabilecek hale getirinceye kadar. Devleti sağılan inek gibi telâkki eden ve onu mütemadiyen sömürmek isteyen zihniyetten sizi uzak tutacağız. Sizin mukadderatınız kendileriyle omuz omuza vazife gördüğünüz köylülerinkiyle bir olmalı. Onlar hayatlarını nasıl ondan korkmadan ve onunla çarpışa çarpışa kazanıyorlarsa, siz de öyle kazanacaksınız. Diplomaya güvenir ve ona dayanarak yaşama yolunu tutarsanız, yanlış hareket etmiş olursunuz.

. . . .

Sana son olarak bir noktayı daha duyurmak isterim. Memlekette gizli gizli çalışan ve köy enstitüsü mezunlarının muvaffak olmalarını istemeyen bir fikir cereyanını etrafa yaymak isteyen bir çete vardır. Bu fikir cereyanını körükleyenler, hâfızlar gibi okuduklarını ezberleyerek belliyen aydınlardır. Biz bunları mikroskop altındaki mikropları takip eder gibi kovalarız. Senin gibi genç öğretmenlerin böyle bir meselenin bulunuşundan haberdar olmaları lâzımdır. Bunu meslek sırrı olarak saklarsın.

Sana bir genç öğretmenin ne şekilde haerket edeceğini ayarlamaya yarayacak fikirleri verdiğimi sanıyorum. Yazacağım cevaptan söylemek istediklerimi anlayıp anlamadığına hükmedeceğim. Şayet anlamadığın kısımlar olursa tekrar yazacağım. Bizim görevimiz de bu. Çok çok gözlerinden öperim.

İlk Öğretim
Umum Müdürü

İŞTE TONGUÇ'UN 20 YILDIR YAYINLANMAYAN CEVABI

Köy Enstitülerinin kuruluş yıldönümü olan 17 Nisan dolayısıyla aşağıda yayınladığımız Hakkı Tonguç'un yazısı, henüz Genel Müdürlükten ayrılmadan önce Köy Enstitüleri ve İlköğretimle ilgili eleştirmelere karşılık olarak yazılmıştır. O zaman yayınlanma imkânı bulunamayan bu yazı, ilk defo, bazı kısımları özetlenerek ANT'ta çıkmaktadır. "İlk Öğretim İşleri - Bunları Tenkit Edenlere Cevap" başlığını taşıyan bu yazı, kendi elyazısıyla, evrakı arasında bulunmaktadır.

İLKÖĞRETİM işlerini tenkit edenleri ve tenkit şekillerini ikiye ayırmak icabediyor.

Bunlardan birinci bölüme girenler, memleketin bu davası üzerinde yürekleri titreyen iyi kalbli insanlardır. Onlara tenkit şeklinde de olsa, işlerimizi destekledikleri, bu işi daha dikkatli yürütmemize yardım ettikleri için önce teşekkür ederim.

İkinci bölüme giren tenkitçilerin bu işi iyi niyetle yaptıklarına inanmadığım, özel maksatlar güttüklerini bildiğim için, şimdiye kadar bu gibilere cevap vermemek yolunu tuttum. Eğer şahsımla ilgisi asla bulunmayan bazı sözleri bana isnad etmeselerdi, eğer benim kanaatlarım olmayan bir takım bayağı düşünceleri benim düşüncelerim gibi göstermeğe kalkmasalardı, eğer yapmadığım işleri yapmışım gibi göstermeselerdi, eğer davaya hiyanet etmek yolunu tutmasalar ve hakikata uymayan sözleri yazıya dökmeselerdi onlara cevap hazırlamak için bir dakikamı bile harcamazdım.

1. Kötü niyetli tenkitçiler, ilköğretim alanında yapılan işleri kendime mal ettiğimi, halbuki onları kendilerinin yapmış olduklarını ileri sürüyorlar. Bu işleri başıma buyruk olarak yaptığımı hiç bir yerde ne söyledim ne de yazdım.

İlköğretimin ana ilkeleri Büyük Millet Meclisi'nce kabul edilen kanunlarla saptanmıştır. Bu ilkeleri gerçekleştirenler en ıssız köydeki eğitmen ve öğretmenden Millî Bakanı'na kadar bu alanda yer alan çalışkan ve dürüst hareketli insanlardır. Onların arasında bir yerim varsa, bu sadece 26 yıldan beri süregelen meslek hayatımın icabıdır.

2. Tenkitçilerin özel maksatlar güdenleri, yıllarca önce yayınlanan kitaplarımın değersizliğini belirtmek için hayli enerji tüketiyorlar. Bu hareketlerinde okuyuculara samimî hizmet emeli gütselerdi, onları neşredildikleri zaman incelerler, tartışma yoluna o zaman girelerdi sanırım.

Komisyon halinde yazılan bazı okul kitaplarında ilgililerin adları belirtilmediğini bir suç gibi ortaya atanların böyle olmasını o zaman komisyonda çalışanların çoğunlukla istemediklerini hatırlamaları lâzım. Hattâ yalnız bu noktayı değil, niçin istenilmediğini de!..

Benim kitaplarıma bir vesika olarak alınmış bazı parçaların sahiplerini belirtmemiş isem, bu da kendilerinin o tarihlerde böyle bir şeyi istemeyişlerindendir. Çünkü o vakitler bazı kimseler bu işlerin gelişme şekline göre mütemadiyen poz değiştiriyorlardı.

Kitap yazma tekniğinin gerektirdiği ve bir nezaket icabı olarak yapılması gereken şey yapılmıştır. Köyde Eğitim adlı kitabımın sonundaki çizelge bu eser hazırlanırken yardımlarını gördüklerimin adlarını belirtir. Fena bir niyet taşımadığımı göstermek için yetecek bir delildir bu.

3. Meslekdaşların verecekleri bulunçlu hükümleri hiçe sayan tekitçiler, benim türlü menşelerden gelme öğretmen ve müfettişlere karşı tarafgirlik yaptığımı, bu yüzden işlerin bozuk gittiğini ileri sürerek bir kısım insanları tahrik etmeğe kalkışıyorlar. Görevini iktidarı nisbetinde yapan, ülkü ve ilkelerimize hiyanet etmeyen, ödevi özel emel ve ihtirasları için âlet etmeyen her meslekdaşa aynı sevgi ve saygıyı gösterme ilkesi güderim. Hırsıza, karaktersize tavizat vermem. Hiç kimsenin ekmeğine engel olmayı aklımdan geçirmem, kötünün bile hapishanede çürümesini istemem.

Tonguç enstitülü köylü çocukları ile...

...umlarında devletin se
...ille öğretim yapılama
...ma-yazma bilmeyenl
... gelmelerini sağlaya-
...bezenmelerini yarayan
...rumlara kavuşmak

...terindeki kasabalarda y...
...yerlerin ihtiyaç ve özellik
...kurumlarına kavuşma

...unu ilköğretimin, halk v
...anat ve bilim alanlarınd
...ini engelleyecek teşebbü
...mazlar.

H. Tonguç

Hakkı Tonguç'un bir başka mektubundan aldığımız bu fotokopide büyük savaşçının elyazısı ve imzası görülüyor...

4. Tenkitçilerden öyleleri çıkar ki, benim resmî görevimi yaparken, bunun verdiği selâhiyete dayanarak çete teşkiline kalkıştığımı, türlü işlere kendi akrabalarımı yerleştirdiğimi, hiç bir vesikaya dayanmadan yazacak kadar ileri giderler. En çok nefret ettiğim bu iki şeydir. Hayatta dostlarımla özel konuşmalarımdan başka hiç bir klik yaratmaya kalkmam. Bunu yapanlar olduğunu sezersem o kliği dağıtmayı vazife bilirim. Resmî işlerde yalnız öğretmenlik yapabilme selâhiyetini haiz ve benim soyadımı taşıyan bir tek kardeşim vardır. O da diplomasının kendisine verdiği selâhiyet çerçevesinde bir enstitüde öğretmendir. Jürnalcilikten zevk alanlara ipucu vermemek için birbirimizle iki kardeş arasındaki münasebeti andıracak şekilde muhabere etmeyiz, sık sık konuşmayız bile.

Ailemize mensup diğer insanların hepsi benim kutsal bir ülkü olarak üzerinde çalıştığım ilk tahsilden bile nasiplerini alamadan kocamışlardır. Alın yazıları bu kadar serttir.

Burada bir noktayı açıklamak isterim. İşlerim icap ettirdiği şekilde bir iş etrafına biribirleriyle iyi anlaşabilecek insanları toplayarak kötülere meydanı boş bırakmamayı haz ve zevk duyarak yaparım. Bu sayede fena insanlardan başkalarına gelebilecek fenalıkları önlemek yolu bulunmuş oluyor. Biz buna çetecilik değil **(işbirliği yaratma)** diyoruz.

5. İlkokul öğretmenleriyle ilgili işlerden meselâ yapı sandığı ve mesken bedeli meselesini ele alarak, onları koruyucu, bir melek gibi görünmek isteyenlerin hallerini bir an için gözümün önüne getirmeğe çalışıyorum: Ondan sonra kendi kendime şu soruyu soruyorum. Bu işler yapılalı şu kadar yıl oldu, Anadolu'da yer yer öğretmenler güzel ve modern evlere yerleşmeye başladılar, sandık işini tenkit etmek isteyenler, bunu zamanında yapıp bitirdiler. Acaba bu öğretmen koruyucu melekler o zaman nerede idiler? Gökten yere inmek bu kadar uzun sürüyor demek! Vah zavallı insanlar!

6. İlköğretim olaylarının bozuk gitmesi sebepleri bunlarla bitmiyor. Daha neler var, neler... Meselâ benim vaktiyle müdürlüğünü yaptığım Millî Eğitim Bakanlığı Okul Muzesi'nin eşyası Hasanoğlan Köy Enstitüsü'ne verildiği için işler bozuk gidiyor. Hem bu işin hesabı da verilmemiş. Bu da ilköğretim olayları üzerinde etkili imiş. Ya bu alanda çalışanların aldıkları harcırahlar, işte onlar da günü gelince hesabı sorulacak ve ilköğretim davasını doğru yola sokmak için düzenlenecek işler arasında. Kötü tenkitçiler istatistik sıkıntısı içinde bunalıyorlar. Hele onları bir elde edebilseler o zaman ne müthiş hakikatler meydana çıkaracaklarmış. Türk Milleti bunlardan ne kadar çok faydalanacak. Neler neler!..

Ait olduğu makama hesabı verilmemiş bir tek işim olduğunu bilmiyorum. Varsa selâhiyetliler istesinler. Her zaman bunu vermeye hazırım. Vicdanıma karşı hesabını vermekten çekindiğim tek iş yoktur.

7. Köy enstitülerinde her iş **(ziraat, sanat, öğretim)** bozuk gidiyormuş. Öğretmenlerin çoğu bilgisiz, iktidarsız öğretmen okulu mezunları imiş. Öğrenciler cahil ve ehliyetsiz olarak hayata atılıyorlarmış. Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü uydurma bir kurummuş. Öğrencileri Ankara'da kahvelerde vakit geçiriyormuş. Tenkitçilerden bazıları bunlarla o kahvelerde buluşup konuşmuşlar bile. Bütün bunlar, millet ileride zararını çekeceği için şimdiden ortaya atılıyormuş.

Enstitülerin mezunları meydanda, iç bünyeleri herkesin görebileceği bir durumda. Yerli ve yabancı bir çok iyi kalbli insanlar tarafından sık sık ziyaret ediliyorlar, her türlü teftişe kapıları açık. Bilenler, görenler hükümlerini versinler. İftira edilmemek şartıyla herkesin görüşüne saygı gösteririz. Fakat onların yüzlerine çamur sıvamak isteyenlere de meydanı boş bırakalım mı? Bir kaç kişinin iftirası sönsün veya yatışsın diye elimiz, kolumuz bağlı mı duralım? Tenkitçiler bunu istiyorlar. Ya planın yıkılmasını görmeyi arzu ediyorlar, ne marazî bir istek değil mi? Enstitülerde böyle isteklere nasıl gülündüğünü hepimiz biliriz.

Bu yazımı niçin yazdım, onu da kısaca açıklamak isterim. Kötü niyetli bir takım insanlar yukarıda tasvir etmeye çalıştığım iğrenç metodla bazan emellerine kavuşurlar, onun için uyanık bulunmalı. Bu bir... Bunların emelleri nedir? Yapılanları bozmak veya yapılmakta olanların seyirlerini değiştirerek işleri kendi isteklerine göre şekillendirmek. Bu iki... Onların isteklerini niçin biz de istemiyoruz? Geri fikirlere dayandıkları için, bilimsel esaslara uymadıklarından dolayı. Onlara uyarsak memleketin ileri hamlelerini destekleyemeyiz. Geriliği yenemeyiz. Büyük halk kitlelerini hızla rejimin ülkülerine doğru yürütemeyiz. Dar ve basit düşünceler, şahsî ihtiraslar içinde bunalır kalırız. İki ayrı inanış ve düşünüş tarzı buna derler işte. Bu da üç...

Genç öğretmen arkadaşlar!

Nereden mezun olursanız olun, nerede iş görürseniz görün, hayatınız boyunca bu iki türlü düşünce tarzına rastlayacaksınız ve birine uyacaksınız. Ya ileriliğin ya geriliğin temsilcisi olacaksınız. Size nazaran daha tecrübeli bir meslekdaş olarak bu sebepten şu tavsiyelerimi çok görmeyin:

Vicdanınızın emrine uyunuz.

Köy enstitülerinde çalışan arkadaşlar!

Kötü niyetli, tenkitçi görüyorsunuz ya, hep köy enstitüleri etrafında dolaşıyor. Bu dikkatten kaçmaması gereken bir noktadır. Eğitimle ilgili başka alanlarda tenkit edilecek taraflar yok mu? Meselâ öğretmen okullarının durumu hepimizi tatmin edici mi? Bundan niçin laf açılmıyor? Bu sorular insana tenkitçinin niçin köy enstitüsü konusuna dokunduğunu araştırma ihtiyacını hatırlatıyor. Sizin çoğunuz bunun sebebini de bilirsiniz. Bilenler lütfen bilmeyenlere öğretsinler.

Yukarıya sıraladığım şekilde tenkitler yapanlar arasında, bir iki yıl öncesine kadar beni görünce sayın hocam diyerek elimi sıkanlar, hocam diye hitap ederek mektup yazanlar, taraftarı olduğum fikirlere inandıklarını söyleyerek rolü genişçe işleri isteyenler ve kabul ederek bu işlerde çalıştıktan sonra ayrılanlar, biz ölünceye kadar ülkü arkadaşıyız diyenler de var. Şu hayat denilen şeyin ne müthiş safhaları olduğunu görüyorsunuz. Bu insanlar neden bu kadar değişiyorlar? İnsan oğulları işle şahsî ihtirasları niçin birbirine bu kadar karıştırarak işin payı verilmiyor da ihtirasları etrafında dönüyorlar? Neden özel amaçlı emeller uğruna kutsallaştığını sandığımız değerler çiğneniyor? Bu yazıyı aynı zamanda şu soruları cevaplayamadığım ve insanlığınıza acıdığım için yazdım. Belki kötü yola sizler gibi henüz sapmamış olanlarınız, kötüleri sapak başında iken yakalayarak, onlara daha asil ve insanlığa yakışır kararlar verdirirsiniz. Ümit kesilmeyen bir âlemin içinde yaşıyoruz.

Yıllar Sonra Köy Enstitüleri

Fakir BAYKURT

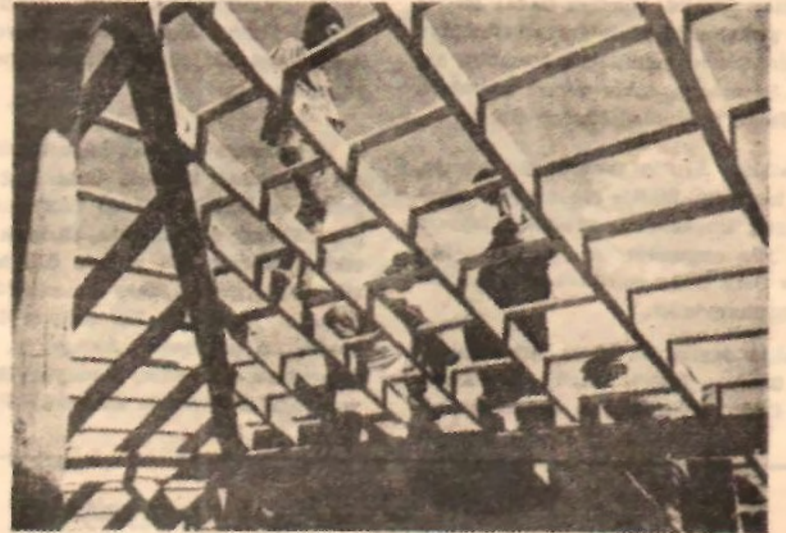
ENSTİTÜLER, köy ilköğretimini 15 yılda çözümleyecek şekilde planlanmıştı. Bir hayal miydi bu? Sosyalist ülkeler, sadece ilköğretimi değil, «bütün» olarak köy dâvasını 20 yılın içinde silip atmışlardır. Ana okulları, 8 sınıflı, çok öğretmenli ilkokulları, cankurtaran arabaları, dispanserleri, doktorları, dişçileri, yolları, suları tamdır. Nereye gidersen git, düğmeye bastın mı elektrik yanar. Olmaz sanılan işler nasıl olmuştur? Çünkü oralarda bu işi sadece aydınlar, sadece halk değil, aydınların ve halkın olan devlet de tutmuştur.

Kalkınma eğer herkesi içine alacaksa, bunun ciddi bir devlet planına dayatılması gerekiyor. Süresi, yöntemi, kaynakları, yapılacak işlerin ayrı ayrı sayımı dökümü bu planda yer alacak, devlet baba da kocaman mühürünü basacak. Endüstrileşmeyi, eğitimi, limanları, tiyatroyu bir ucundan hevesle ele alıp, birer ülkücünün lokomotifliğinde yürütmeye çalışmanın sağlam sonuç vermediğini anladık sanıyorum. O ülkücü isterse yetkili devlet başkanı olsun, sökmüyor. Devletin tekmil gücü, tekmil organları planın bütünü ve ayrıntıları üstünde birleşmeli, onun gerçekleşmesi için disiplinle çalışmalıdır.

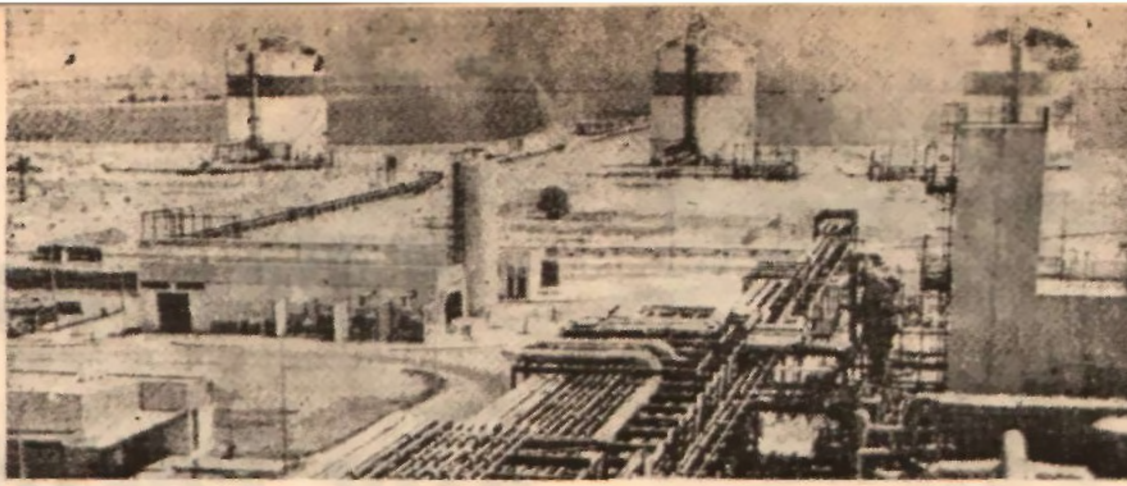
Düşünelim Köy Enstitülerini. Cumhuriyet takımı, her yönüyle geri olan köy yaşayışından utanç duyuyordu. Devlet başkanından en aşağıdaki teknisyene kadar Türkiye'nin her yerine yetecek bir yaygınlıkla 10 yıl kadar çalışabildiler. 10 yıl sonra rap rap ilerleyen bir kütle, fırt geri döndürüldü. Toplumun ve devletin güzelim girişimleri, olanakları çarçur edildi. Her yakayı hafız kursları, imam okulları sardı... Enstitülerle «Toprak reformu», sanat enstitüleriyle «Demir Çelik endüstrisi» arasındaki bağıntı belki ancak el yordamıyla vardı uygulamada. Millî Eğitim Bakanı, Cumhurbaşkanı, daha çok tarım elemanı yetiştirelim dedikçe, Tarım Bakanı kaytarıyordu. Beyler ayağa kalkınca Toprak kanunu, 17 nci maddesiyle tersyüz ediliyordu.

Bugün de durum aynıdır: Arkadaşları görüyoruz, yazıyorlar, toplantılarda konuşuyorlar... Eğitim hızlansın, güzel. Karacahillik silinsin, güzel. Orta ve yüksek öğrenim kapıları genişlesin.. Yurtlar açılsın. Meslek eğitimi verilsin. İş eğitimi uygulansın. Köyler için yalnız öğretmen değil, gerekli başka elemanlar yetiştirilsin. Çok güzel bunlar. Tiyatrocular da böyle diyorlar kendi alanları için. Veterinerlerin, mühendislerin de böyle «isabetli» tasarıları, hattâ uygulamaları var. Ama hangi plan içinde? Kimin koruyuculuğu ve deneti altında? Ne derece disiplin var?

Önce devletin yönünü köye, ciddî olarak memlekete döndürmek gerekiyor önce. Lâftan uzak ve tutarlı olarak devlet, bütün gücü ve organlarıyla, ben bu işleri yapacağım demeli, mühürünü basmalıdır. Haramiler depreşirlerse yumruğunu başlarına indirmelidir. Değilse, Köy Enstitülerini bir daha, iki daha kuralım, olacağı aynıdır. Bozuk düzen, dağınık düzen, insanı uykudan uyandırdığına değmiyor, alıp gene eski yerine oturtuyorsun..

Onlar, uygar Türkiye'nin çatısını koruyorlardı...

Yabancı petrol şirketleri Orta Doğu'yu yıllardır sömürmektedir.

BAŞKAN ÂRİF (Sömürücülerle savaş)

"PETROL ŞİRKETLERİ KAN EMİYORLAR!"

Başkan Ârif'e göre, "Irak halkı, bütün güçlüklere göğüs gererek bu şirketlerin üstesinden gelecektir!"

IRAK Cumhurbaşkanı Ârif, geçen hafta Bağdat'ta yaptığı bir konuşma sırasında, yabancı petrol şirketleri için şunları söylemiştir:

"... Kan emen merhametsiz kuruluşlar... Irak halkı, bütün güçlüklere göğüs gererek, bu şirketlerin de üstesinden gelecektir..."

Ârif'in sözleri, kendi siyasî bağlantıları açısından ne kadar samimidir, bilinemez. Çünkü, şimdiye kadar Batı'lı petrol şirketlerini sözle yerip tatbikatta aynı şirketlerin menfaatine hizmette hiç kusur işlememiş kukla devlet adamları, Orta Doğu tarihini doldurup taşırır.

Ancak, Ârif'in samimiyeti dışında, artık herkesin bildiği bir gerçek vardır: Irak Başkanı'nın iddiası olaylara yüzde yüz uygundur; petrol, batı liderlerinin Orta Doğu politikasında, ana unsur durumundadır.

Bakşa deyimiyle, başta Amerika olmak üzere, Batı'lı büyük devletlerin Orta Doğu politikalarını anlamak için tetkiki gerekli bir kaç unsur başında *"petrol"* gelir.

Konuyu, en kısa şekilde, şöyle özetliyebiliriz:

1) Amerika dâhil, bütün büyük Batı devletleri, petrol ithâl ederler.

2) Amerika'dan gayri, Batı'lı büyük devletlerin hiç birinde, belirli miktar petrol çıkmaz.

3) Amerika'nın petrol rezervleri, Birinci Dünya Harbi öncesi devresinde anlaşılmıştır ki, nisbeten kısa süre sonra tükenecektir.

4) Dünya'nın belli başlı büyük petrol müstahsili ülkeler, Orta Doğu dışında, mahduttur. (1965 istatistiklerine göre, Kuzey Amerika'da, Birleşik Amerika 2 milyar 848 milyon 514 bin varille başta gelir. Güney Amerika'da, Venezüella, 1 milyar 267 milyon 602 bin varille ön plandadır. Avrupa'da, petrol ihracatcısı Sovyetler, 1 milyar 786 milyon varillik istihsale sahiptir.) Ve, Birleşik Amerika gibi, Venezüella petrolleri de çok büyük rezervelere sahip sayılmamaktadır.

5) Batı'lıların petrol ihtiyaçları (atom santrallarına rağmen), her geçen gün artmaktadır; ve daha uzun yıllar artacaktır.

6) Kısacası, başta Amerika olmak üzere, Batı Bloku'nun başlıca petrol kaynağı Orta Doğu ülkeleridir.

7) Orta Doğu'lu 14 ülkenin (Bahreyn, Cezayir, Fas, Irak, İran, İsrael, Katar, Kuveyt, Kuveyt tarafsız bölgesi, Libya, Mısır, Suudi Arabistan, Türkiye, Umman'ın) petrol istihsal tutarları yine (1965 istatistiklerine göre) 3 milyar 751 milyon 995 bin varildir.

8) Fakat hepsinden önemlisi, Orta Doğu'da halen çıkarılan petrol, mevcut rezervelerin çok küçük bir oranına tekabül etmektedir. Başka deyimle, Orta Doğu'nun petrol serveti, ne Birleşik Amerika'nın, ne Venezüella'nın, ne Sovyetler Birliğininkine kıyaslanamayacak derecede büyüktür. Orta Doğu'da bilinen petrol alanlarından onda biri bile bugün işletilmemektedir.

Görülüyor ki, genellikle Batı'lı büyük devletler açısından, özellikle Batı Bloku lideri Birleşik Amerika bakımından, Orta Doğu petrolleri (dolayısıyla Orta Doğu ülkeleri) özel bir önem taşıyor. Batı'lı kapitalist çevrelere, belki en büyük gelir kaynaklığını, Orta Doğu yapıyor. Bir bakıma petrol, Batı idarecileri ile Orta Doğu halkları arasında, aşılması imkânsız uçurum açıyor.

Çünkü, Batı kapitalizmi, Orta Doğu'nun petrollerini sömürmeden sistemini devam ettiremez. Orta Doğu halklarıysa, haklı olarak, kendi tabiî servetlerini kendileri yönetmek, yani sömürülmemek isterler.

Irak Cumhurbaşkanı Ârif'in geçen hafta Bağdat'da sarfettiği sözler, bu bakımdan olaylara uygundur. Orta Doğu'daki huzursuzluğun, gerçek sebebini ortaya çıkarmaktadır.

ÜLKE	42 GALONLUK VARİL OLARAK	
Bahreyn	20.788.000	varil
Cezâyir	206.258.000	»
Fas	782.000	»
Irak	482.461.000	»
İran	688.215.000	»
İsrael	1.469.000	»
Katar	84.215.000	»
Kuveyt	791.903.000	»
Kuveyt tarafsız bölge	132.285.000	»
Libya	445.374.000	»
Mısır	45.556.000	»
Suudi Arabistan	739.078.000	»
Türkiye	10.827.000	»
Umman	102.804.000	»
	3.751.995.000	»

Not : Rakamlar, 1965 yılı istatistikleri esas alınarak hazırlanmıştır.

AMERİKA

■ *Washington, bütçe açığını ilk defa dış yardımlarla kapatabiliyor*

BUGÜNE kadar dışarıya yardım yapan Birleşik Amerika, belki tarihinde ilk defa, başka devletlerden belirli ekonomik yardım almış sayılıyor.

Çünkü, *"New York Times"* Gazetesi'nde Edwin Dale imzasiyle yayınlanan bir makaleye göre, eğer Amerika yabancı bazı ülkelerin *"anlayışıyla"* karşılaşmasaydı, 1966 tediye bilânçosunda 3 milyar 100 milyon Dolar'lık bir açık verecekti. Ancak, bahis konusu *"anlayış"* yardımiyle, Amerika'nın açığı 1 milyar 400 milyon Dolar'da kalmıştır.

Tediye Bilânçosu, ithalât ve ihraçat dahil, bir ülkenin tüm dış hesaplarını kapsayan para dengesidir.

İşte, yabancı ülkelerin işbirliği sayesinde, Amerika'nın bu tediye bilânçosu *"cambazlıklara"* konu yapılmıştır. Neticede, normal açık 3 milyar 100 milyon Dolar etmek gerekirken, sadece 1 milyar 400 milyon Dolar'da tutulmuştur.

Edwin Dale'e göre, Amerika lehine dostlarının giriştikleri cambazlıklar, genellikle şunlardır:

1) Yabancı ülkelerin 736 milyon Dolar'lık kısa vadeli alacakları, *"bir yıldan fazla süreli vadeli depozito"* (depot a terme de certificats de depot a echeance de plus d'un an) şekline çevrilmiş-

tir. Dolayısiyle de, aynı rakam, sermaye girişi gibi gösterilmiştir.

2) Gerek Dünya Bankası gerekse diğer milletler arası müesseseler, aynı tip *"cambazlığa"* 361 milyon Dolar için girişmişlerdir.

3) Amerika'nın dostu bir çok devlet, Amerika'ya olan 428 milyon Dolar'lık borçlarını, zamanından önce ödemişlerdir.

4) Özel şahısların 139 milyon Dolar tutarındaki borcunu, vadesinden önce, Kanada Merkez Bankası Amerika'ya ödemiştir.

5) Amerikalılar elinde bulunan Dünya Bankası'nın 23 milyon Dolar'lık bonolarını, Kanada Merkez Bankası peşin para ile satın almıştır.

Oysa, Amerika'nın tediye bilânçosunda açık vermesi demek, Dolar alacağına sahip diğer ülkelerin aynı alacaklarını Amerika'dan altın şeklinde istemelerine yol açabilir.

Böylece, ticaret bilançosu lehine dahi dengelense, tediye bilançosundaki açık sebebiyle altın stoku azalan Amerika'nın parası (yani Dolar'ı) şimdiki kıymetinden aşağı düşme tehlikesiyle karşılaşır.

Vakıa, Amerikan Doları'nın kıymetten düşmesi, öyle hemen oluverebilecek bir şey değildir. Çünkü Dolar'ın kıymetinde her sarsıntı, bütün diğer Batı ülkelerini etkileyecek; onların ekonomilerini de temelinden sarsacaktır. Başka deyimiyle, siyasi, ekonomik, sosyal anlaşmazlıkları ne dereceye varırsa varsın diğer Batı'lı kapitalist ülkeler Amerikan Doları'nı korumakta kendileri için menfaat (hattâ zaruret) göreceklerdir.

Ancak, Vietnam harbinin dipsiz kuyu gibi Amerikan mâlî gücünü kemirdiği; nisbeten daralmış dünya piyasalarında, Batı'lılar arası rekabetin, her geçen gün kızıştığı; enflâsyonist baskıların, ufuklarda gittikçe kuvvetlendiği bir devirde, Batı Bloku *"süper lideri"* Amerika'nın başkalarına muhtaç kalması yine de mânidardır.

KIBRIS

■ *Yunanistan'a göre, Türkiye Amerika'nın isteğine uygun hareket etmektedir.*

YUNANİSTAN'ın Avrupa Parlamentosu'ndaki Temsilcisi Atina Siyasal Bilgiler Rektörü Georges Tenekides'in Paris Hukuk Fakültesi'nde verdiği bir konferansta açıkladığına göre, Türkiye Kıbrıs Meselesi'ni Birleşmiş Milletler'de çözümlemek yerine NATO üyesi diğer ülkelerle çözümlemek yolunu seçmek suretiyle Birleşik Amerika'nın isteğine uygun olarak hareket etmiştir. Tenekides, halen devam etmekte olan gizli görüşmelerin müstakbel sonuçları hakkında da şu tahminde bulunmuştur: *"Görüşmeler sonucunda Kıbrıs NATO'ya bağlanacak ve Yunan Kralı Kıbrıs Kralı olacaktır. Yunanistan'ın da üyesi bulunduğu NATO'ya Kıbrıs'ın bağlanması ve Yunan Kralı'nın Kıbrıs Kralı olması geniş anlamda bir Enosis demektir. Eğer ileride Kıbrıs NATO'dan çekilirse ada Yunanistan'a ve NATO üsleri de Türkiye'ye verilecektir. Bu durum Amerika'nın isteklerine uygundur. Fakat Sovyet Rusya, adanın tam bağımsızlığından yanadır. Gerek Enosis'e, gerek NATO üslerinin kurulmasına karşıdır."*

FÜZE SAVAR FÜZELER AMERİKA'YI KORKUTUYOR

■ *Yeni Sovyet silâhları Amerika'nın dış politika geleneğini temelinden yıkıyor*

HALÛK TANSUĞ

Washington'daki savaş kundakçıları: Johnson, MacNamara, Dean Rusk, Hubert Humphrey

BATI Bloku «süper lideri» Birleşik Amerika, İkinci Dünya Savaşı'ndanberi, dış politikasını genellikle iki temel üzerine *oturtur:*

1) Silâh, 2) Dolar.

Bu iki faktör dışında ise, Washington idarecilerinin, entellektüel unsurlara pek önem verdikleri yoktur.

Nitekim, İkinci Dünya Savaşı devrelerinden bu yana, Batı Avrupa'lı siyaset adamları Amerikan dış politikasını hep aynı sebeple tenkid eder dururlar.

İşte, en son gelen haberlere göre, bahis konusu bu iki temelden biri (silâh), Amerika açısından ruçhanlı üstünlüğünü kaybetme yolundadır.

Çünkü, Amerika'nın hasmı Sovyetler, «füze savar füze»lerde beklenilmeyen başarılar sağlamışlardır. Dolayısıyle, Washington'un atom füzeleri, hiç bir işe yaramama ihtimaliyle karşı karşıyadır.

Ayrıca, klâsik silâhlar bahsinde de Amerika, küçücük Vietnam'da belirli askeri başarı sağlayamamaktadır. Hattâ, en son haberlere inanmak gerekirse, bu yüzden Amerika'nın Vietnam'daki kaybı gittikçe artmaktadır. Washington, Vietnam'daki silâhlı çatışmayı, imkân bulursa durdurma eğilimindedir. (Bak: ANT, 14 Mart 1967, sayfa 13).

Şimdi «füze savar füze» meselesini renklendirebilmek için, en son gelişmelere bakalım.

Bundan takriben 18 ay önce, Birleşik Amerika Savunma Bakanı Mac Namara, bir beyanat vermişti. Amerika'nın atom başlıklı füzelerde, Sovyetler'e kıyasla (gerek adet gerekse kalite bakımından) çok ileri olduğunu iddia etmişti.

MacNamara'nın iddiasını bir an için münakaşasız gerçek kabul etsek bile (ki, Sovyetler'in 100 megatonluk hidrojen bombaları ve çok uzun menzilli kıt'alar arası füzeleri hatırlandığında, kalite meselesi pek âlâ münakaşa konusu hâle gelir) Amerikan üstünlüğü yakın gelecekte yine bir anlam taşımayabilecektir. Çünkü, Sovyetler (kendilerininkinden çok daha fazla bile olsa) Amerikan füzelerini havada imha ederlerse ve Amerika (adetçe kendisininkinden çok daha az bile olsa) Sovyet füzelerini havada durduramazsa, sadece fabrika imalâtında kalacak üstünlük pratik fayda getirmeyecektir. Çünkü Amerika, füze üstünlüğüne rağmen, Sovyetler'den çok daha fazla tahribata uğrayıp savaşı kaybedecektir.

İşte, son zamanlar Batı basınına intikal eden iddiaya göre, Sovyetler, düşman füzelerini atmosfer dışında imha için bir «füze savar füze» sistemi keşfetmişlerdir. Bahis konusu sistem, iki yıldır Sovyet şehirleri çevresinde bilfiil kurulmaktadır. Sistemin mahiyeti ve tesir derecesi hakkında, Washington çevrelerinin tam bilgileri yoktur.

Eğer Sovyetler'in başarısı gerçekse, bu, iki Blok lideri arasında kuvvetler dengesini Amerika aleyhine bozar, Washington dış politikasını sarsar. Amerika'nın milyarlarca Dolar sarfedip, yıllarca uğraşıp, bir «füze savar füze» sistemi kurmasını gerektirir. Oysa, Vietnam'da askeri masraflara boğulan; ekonomisi enflâsyonist baskılar altında kalan Amerika, böyle yeni ve çok büyük masrafları göze alamaz.

Bu sebeple, Washington'un Moskova'ya teklifi, şu şekle bürünüyor:

«Füze savar füze imalâtına beraberce bırakalım. Boşu boşuna masrafa girip, ekonomik gelişmemizi sekteye uğratmayalım. Kaldı ki, füzeleri, atmosfer dışında tam bir kat'iyetle yakalayıp imha edecek sisteme biz Amerika'lılar inanmıyoruz da. Dolayısıyle, masraflar boşuna yapılacaktır.»

Ama, Batı basın çevreleri kanısınca, Sovyetler («füze savar füze» imalâtında) Amerika'dan 3 yıl ilerdedirler. Şu, sıralar, halledilmemiş bir Vietnam meselesi vardır. Hattâ, Amerika'nın, silâhlı çatışmayı Çin'e kadar yayması ihtimal dahilindedir. Yine Amerika'nın Sovyet hudutları yakınında, askeri üsleri mevcuttur.

O halde, «füze savar füze» bahsinde üstünlük sağlamış Sovyetler, Amerika'nın yukardaki plan ve avantajlarını acaba pazarlık konusu yaparlar mı? Müttefiklerinin sırtından, Moskova'ya tâvizler verirler mi?

İşte, Amerikan dış politikası faktörlerinden biri (belki de en önemlisi) «silâh», böylece önemini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Washington idarecilerinin ise, Silâh ve Dolar dışında, yedek hiç bir dış politika kozları yoktur.

SANAT

Fethi Naci

● Bir oyuncu, AST yöneticisini suçluyor

● Nâzım ve Hâmit üzerine inceleme

■ *Bir süre önce, özel tiyatroların sorunlarını ortaya koymak üzere tiyatro yöneticileri arasında bir anket düzenlemiş bulunuyorduk. Ankara Sanat Topluluğu Yöneticisi Asaf Çiyiltepe'nin bu ankete verdiği cevapla ilgili olarak eski AST oyuncusu ve TOTSİS Baştemsilcisi Oben Güney ANT'a şu açıklamayı göndermiştir:*

Asaf Çiyiltepe'nin konuşması "fazla edebiyat yapmadan şu şekilde" tekzip edilebilir:

A. *"Özel tiyatroyu para kazanmak için yapanlar vardır."* *A. ÇİYİLTEPE.* (ANT DERGİSİ Sayı 10)

1. CEVAP — Ankara Sanat Tiyatrosu (AST)

— Bir Mandıracı

— Bir yüzbaşılıktan ayrılma Boks Federasyonu 2. fahri Başkanı Eski D.P.'li gazeteci, muhasebeci

— Bir müteahhit

— İki avukat olmak üzere beş kişi tarafından Limited Şirket olarak kurulmuş, hepsinin hanımları ortak yapılmıştır. Yani kapital sahibi görülen hanımlardır.

Tiyatro Yöneticisi Asaf ÇİYİLTEPE tiyatroya gizli hissedardır. Bu gerçek bizzat şirketin ortağı ve müdürü Bülent AKKURT tarafından, birinci Toplu İş Sözleşmesi toplantımızda Basın İş sendikası sekreteri Oktay POYRAZ ve TOTSİS Sendikası muhasebe Müdürü ve Yönetim Kurulu Üyesi Ferdi TALAY'ın yanında söylenmiştir.

B. *"Belli büyük isimlerin sürüklendiği özel tiyatrolarda..."* (A. Çiyiltepe ANT sayı 10)

CEVAP 2 — AST belli büyük isimlerin sürüklendiği tiyatroların durumundadır. STAR sistemi denilen bu sistemin baş uygulayıcısı olarak, Türkiye'nin işi reklama döken en sessiz burjuva tiyatrosu hüviyetini taşımaktadır. Devlet Tiyatrosu aktörlerini getirmek, ünlü şehir tiyatrosu aktör ve aktrislerine teklifler yağdırmak, bir aktörün adını neon lambalarıyla ışıklandırmak v.b. başka nasıl adlandırılır?

C. *"Stajyer namı altında gece gündüz işe kakılan gençlere verilen ücretler 150-300 T.L. sı arasındadır."* (A. ÇİYİLTEPE ANT Sayfa 10)

CEVAP 3 — Ankara Sanat Tiyatrosu 80 T.L. sı brüt maaşla aktör aktris çalıştırmıştır. Halen söylediği ücretlerle aktör çalıştırılmaktadır.

İşte vesikaların bir kaçı:

— Ayda elime 80 T.L. sı brüt maaş geçmektedir. Maaşımın yükseltilmesi...

Vacide BEYHAN

— Ayda elime 120 T.L. sı brüt maaş geçmektedir. Bazı aylar 80 T.L. sı bile alamıyorum.

Bülend TÜRKMEN

— Az, hatta komik olan maaşlarımızın geçim standartlarımıza göre ayarlanması...

Çetin ÖNER

— Repertuar tiyatrosu yoluyla bize iki oyun oynatılıyor. Elimize söz verdiğinizin çok altında gülünç paralar geçiyor.

Çetin TUĞAL

— Teknisyen kadrosunda gösteriliyorum. Oysa ben oyuncu olarak girdim. oyuncu olarak bana verilen para ise o da oynadığım günler için 10 T.L. sı brüttür.

Oktay SÖZBİR

— Üç yıla yakın tiyatronuzda oyuncu olarak çalışıyorum. Elime net 280 T.L. sı maaş geçmektedir.

Şener DEMİR

V.B.

Not — Bu mektuplar TOTSİS Baş Temsilciliği'ne *(Bana)* yazılmıştır. Mağdurların kendi el yazıları ve imzalarıyladır.

D. *"İş Kanunu Özel Tiyatrolarda adı hiç duyulmamış kavram olarak kalacaktır. Fazla mesai, ücretli hafta tatili, bayram yövmiyeleri, ücretli senelik izin, dertli patronların aklına nedense gelmiyen nesnelerdir."* (A. ÇİYİLTEPE — ANT)

CEVAP 4 — AST İş kanununu yukarda belirtildiği gibi bilmek istemiyen bir Limited Şirkettir. AST'da fazla mesai komik bir rakamdır. Ücretli hafta tatili, (repertuar tiyatrosu sistemiyle çalışıldığı için) ancak her oyunda rolü olanlar için söz konusudur. Bayram yevmiyeleri iş

Desen: *Metin Eloğlu*

zaten verilmez. Ben Toplu İş Sözleşmesi ile yukarda sıraladığım haksızlıklarla bunu da halletme yoluna gitmiştim. Bana karşı çıkan Asaf ÇİYİLTEPE ve Bülent AKKURT ikilisi olmuştur. İşçileri işten çıkarma tehdidiyle korkutarak İş Sözleşmesinin gerçekleşmesini önlemişlerdir. Beni de bu işi arkadaşlarımla birlikte kendi adıma yaptığım basın toplantısı dolayısıyla işten uzaklaştırmışlardır.

E. *"Bazı Özel Tiyatrolar mevsim sonunda işlerini tatil ederek sanatçıların açıkta kalmalarına sebep olmaktadır."* (A. ÇİYİLTEPE — ANT)

CEVAP 5 — AST'da A. ÇİYİLTEPE ve Güner SÜMER ikilisi bir terör havası içinde haksızlığa karşı koymak isteyen Şener DEMİR'i sırf kendi kapris ve çıkarları için işten çıkarmışlardır. Elimde bunun böyle olduğunu ispatlıyan Ülkü ONGAN, Oktay SÖZBİR, Nermin YÜCEL, Çetin TUĞAL, Şaika GÜNEY, Oben GÜNEY v.b. imzalı kâğıt vardır.

İşte YALAN'a karşı gerçekler bunlar. ANT soyalist dergidir. Artık bazı sosyalistlerin (!) içyüzünü ortaya çıkarmak görevindedir. Toplumcu oyunlar oynıyarak bu işin tüccarlığını yapanları Türk Düşünürlerine ve kamu oyuna açıklaması gerekmektedir. Diğer tiyatrolara çamur atacak insanın çamurlu olmaması gerekmektedir. Bu böyle bilinsin. Sözlerimi aynen A. ÇİYİLTEPE'nin sözleriyle fakat ona karşı bitiriyorum.

"BÜTÜN GÖZ ÇIKARAN GERÇEKLERE RAĞMEN SANATÇILIKLARINA VE SOSYALİSTLİKLERİNE TOZ KONDURMAYAN ASLANLARIN İÇYÜZLERİ İLE KELAMLARI ARASINDAKİ MİZAHI DUYANLAR VE OKUYANLAR KOLAYLIKLA ANLAMAKTADIR!"

ŞİIR

■ *Nâzım ile Hâmid iki ayrı sınıfın dilde ve içerikte savaş vermiş olan mücahitleridir*

İKİSİ de *"mücahit"*. Ayrı sınıfların mücahitleri elbet. İkisi de dilde ve içerikte vermişler savaşlarını. Birisi yaşamasını da katmış savaşına ve sözcülüğünü yaptığı sınıfın bilinçsizliğinden, güçsüzlüğünden ötürü çok *çekmiş. Öbürü aynı* sebebin tersinden çok saygın ve rahat yaşamış. Ama birisi dopdolu, öbürü dolma.

Birleştikleri tek husus, yapmak istedikleri adına gözü kara olmaları; gerektiğinde sanatları yönünden güçsüz olmaya bile katlanmaları. Ama sonunda biri eskiyen, köhneleşen, devri*ni tamamlayan sınıfı ile birlikte* önemini kaybeden ve gülünçleşen bir şair. Öbürü aynı sebebin tersinden gitgide yücelen biri.

Birisi *"İnsan Manzaraları"*-nın, öbürü *"Finten"*in yazarı.

Biliyorum, savunulması, hatta anlatılması güç bir işe kalkıştığımı. Nâzım'la Hâmid'in karşı karşıya konulmuş olmasının ne kadar güç ve yersiz bir iş olduğunu biliyorum. Ama benim yapmak istediğim, bir ortak çıkıştan *(yapmak istedikleri adına gözü kara olmaktan)* başlayarak, bir büyük ayrımı ortaya koymak. Sağlam zeminlere, sağlam değerlere, gözler önünde oluşan bir gelişmeye dayanmayan şairlerin, ne denli güçlü olurlarsa olsunlar, sonunda saygınlıklarını yitireceklerini göstermek.

Hâmid, bütün değerleriyle içinden çıktığı sınıfa bağlıdır. Tam, dedesinin ecza dükkânının parolasından çıkmış biridir:

"Ne ararsan bulunur derde devâdan gayrı"

Sınıfı ile bir çatışması yoktur. Ama yine de sıkıldığı, yeterli bulmadığı bir şeyler vardır onun. Kendi kavramları içinde onları geliştirmeye çalışır.

Nâzım da böyle bir çevreden, böyle bir sınıftan gelmektedir. Söylü ve imkânlı. Duyarlığı, uyanıklığı, seçtiği zemin Hâmid'in tam zıddıdır. Böylece yine Hâmid'in zıddına gittikçe yücelesen bir bir yer almıştır türk *şiirinde. Sağlam ve ileriye yap*mıştır seçmesini.

İkisinin de büyük coşkunluğu vardır. İkisinin de büyük yetenekleri. Sadece dilleri değildir onları değerlendiren, değerden düşüren. Yazgılarını seçmeleri yapmıştır. Hâmid'in dili bile seçmesinin başlangıçta yanlışlığını gösterir.

Hep üzülürüm Hâmid adına. Türk şiiri, bana kalırsa, bir yanlış seçim yüzünden bir büyük şairi kaybetmiştir onunla.

Değerli olması gereken bir kötü örnek.

Turgut UYAR

Bitmeyen Kavga

MEHMET DOĞAN

HİÇBİR devirde, sanat yapmak, sanat eseri yaratmak açıkça yasaklanmamıştır. Hiçbir yönetim, hiçbir sanatçıya, «şiir yazmayacaksın, roman yazmıyacaksın» dememiştir açıkça. Onun yerine, belli ve istenilen bir yönün dışında düşünme, düşündürme olanakları tıkanmaya çalışılmıştır. Sanatçılar, yaratıcılığın hiçbir türlüsünden zerrece nasibi olmayan birtakım cüce kişilerce bu belli ve istenilen yönde düşünmeye, yaratmaya zorlanmışlardır.

Bu çabada derinden derine sanatın, sanatçı yaratıcılığın karşısında duyulan korkunun öteki yüzünde, onun gücüne, etkililiğine inancın gizli olduğunu söylemek hiç de paradoks olmayacaktır. Ah, o bereketli ırmak bu yöne çevrilebilse bir... Sanatın gücünden korkanların içlerinde, belki kendilerinden bile gizledikleri bu arzu yatar.

Oysa sanat, kişilerin ya da sistemlerin değil hayatın, tüm insanlığın hizmetindedir. İnsani gelişimin doğru yönündeki kişi ve düşün sistemleri, sanatı yanlarında, ters yöndekiler ise karşılarında bulurlar. Hitler, kendinden yöne çeviremediği bu ırmağın suyunu tümden kurutmak için meydanlarda barbar kitap yakma şenlikleri düzenlemişti. Sovyetler Birliği'nde sürgüne gönderilmiş, kurşuna dizilmiş, kendini öldürmeye, yoksulluk içinde yaşamaya itilmiş şairler, sanatçılar hep aynı korku ve güvenin, nefret ve saygının kurbanı olmuşlardır. Alman Edebiyatının Hitler kıyımından neler yitirdiğini, kendini hâlâ nasıl toparlayamadığını, geçenlerde Haldun Taner anlatıyordu gezi notlarında. Bağnaz Zdanov zihniyetinin Sovyet Edebiyatına ettiklerini ise Ehrenburg'tan okuyoruz Anılar'da. Kazananı değil, yalnızca kaybedeni olan bir gülünç kumar bu. Yolu çevrilmek istenen ırmağın suyu azalıyor, derin çatlaklar beliriyor yatağında.

27 Mayıs'tan bu yana, hattâ daha da öncelerden beri, sanatçının yaratma özgürlüğü, sanat-dışı çevrelerden yöneltilmemeleri gerektiği üzerinde çok söz ettik, hepimiz. Bütün uyarmalar, sanatın ancak özgürlük ortamı içinde geliştiğini, bunun tersini düşünen birtakım kişilere anlatabilmek içindi. Başka bir deyişle, birtakım ucuz yurtseverlik numaralarına, budala yargılara karşı sanatın kendi özünü savunması, kendi ortamını yaratma savaşıydı bu.

*27 Mayıs'tan sonra politik özgürlüğün eskisine o*ranla büyük bir genişleme göstermesi işi daha da kolaylaştırıyordu. Sanat ve politikanın çalışma alanlarının ve yollarının ayrı olduğu daha kolay anlaşılıyordu artık. Sanatın, kendi iç sorunlarına eğilme olanağı ve rahatlığı elde edilince bir, artık belli konu ve kavramların, sadece bunların, sanat eseri yaratmağa yetmediği apaçık ortaya çıkıyordu. Yıllardır sanata kısır bir fayda açısından bakmağa alışık olanlar, ayrıcasız «herkesin» anlayacağı eserler uğruna Kafka'yı, Joyce'u, Saint-John Perse'i yakmaya kalkışanlar bile durumu anlanışa benziyorlardı. Gerçek bir aşamaydı bu sanatımızda.

Oysa bugün, böyle bir aşamadan sonra yeni bir döneme girmek üzereyiz. Suçlamalar, aşağılatılmalar bu kez ters yönden geleceğe benziyor. Film, tersinden oynatılmağa çalışılacak. Başarılabilirse, susturulmağa çalışılacak ilk ağız sanatçı olacak yine.

Sanatçı, kendini, eserini türlü tuzaklardan, sulfalardan, sataşmalardan nasıl koruyacak? Bunu, önümüzdeki günlerin sanatçı - politikacı kavgasında yeniden göreceğiz. Bugün, sanatçıyı sorumluluk yüklenmemekle suçlayanlar, sanatın, tümel insana, gelişme halindeki bir insanlığa dönük daha geniş bir çerçevede sorumluluğu nasıl yüklendiğini bir iyi anlayacaklardır.

BASIN DİYOR Kİ

Çetin Altan ve basının seviyesizliği...

YIRMİ yıldır özgürlüğünü ve hayatını ortaya koyarak ülkesinin bağımsızlığı ve halkının mutluluğu uğruna kalem mücadelesi yapan Çetin Altan'ın milletvekili dokunulmazlığını kaldırmak ve kendisini demir parmaklıklar arkasına atmak için iktidarın giriştiği tertipler karşısında meslekdaşlarının tutumu, Bâbıâli basınının bugün nasıl bir seviyesizlik içinde bulunduğunu bütün çıplaklığıyla ortaya koydu.

Bir kaç cesur kalemin dışında devrimci tanınan basın, hattâ kendi gazetesi dahi Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılacağı haberini polisiye haberler arasında tek sütunla geçiştiriyor, sağcı basın ise bütün kiniyle iktidarın bu terör hareketini alkışlıyordu.

Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılmasına ilk tepkiyi Cumhuriyet'te Nadir Nadi göstererek şöyle dedi: **«Ne yapmıştı Çetin Altan? Gizli bir derneğe girip hükümeti devirmeğe mi kalkışmıştı? Broşürler dağıtarak ya da mahalle kahvelerinde fiskos ederek halkı ayaklanmaya mı kışkırtmıştı? Para ile adam tutmak suretiyle suikastlar mı düzenlemeye girişmişti? İhzarî komisyona sunulan dosyalardan hiçbirinin bu konulara ilişkin bir yanı yoktur. Çetin Altan'a yüklenmek istenen siyasi suç, adına ne denirse densin, havada kalmaya mahkûmdur.»**

Ulus'ta Fikret Ekinci tertibi şu şekilde yorumladı: **«Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılması isteniyor. Bunu AP'den isteyenler, açık açık biliniyor ki, belli vurgun çevreleridir. Onun yanına kurban verilmek için seçilmiş iki de fedai katılmış. Her yönüyle haksız, tertipli, adaletsiz bir tasarrufa gidilmek isteniyor. 27 Mayıs'ın özgürlüklerine sahip çıkanlar, Çetin Altan'a hazırlanan suikasta susamazlar.»**

Milliyet'te Refik Erduran'ın tepkisi ise şöyle idi: **«Kıratın yeni hevesi, meclisteki sosyalist muhalefetin en KIZILAN temsilcisinin dokunulmazlığını kaldırmak,** ne **yapıp yapıp bu sivri kişiye dokunmak! Kabloyu bu kadar hantalca dişleyen kırat bu sefer kabuğu delebilirse iyi şenlik olur. Bazı konularda sımsıkı bir saf halini alması gerektiğinin bilincine varmış bulunan anayasa cephesinin toplu direnişi bir ders daha verir zorbalık meraklılarına...»**

Cumhuriyet'te İlhan Selçuk da, olaya aynı tepkiyi gösterdi: **«Çetin'in dokunulmazlığını kaldırmak, tepeden tırnağa hukuka, adalet bilincine ve anayasaya aykırı bir davranış olacaktır. İktidar partisi herkesi kör ve âlemi sersem mi sanmaktadır? Sahneye konan bayağı oyunu bu memleketin özgürlükten yana güçleri görmeyecek midir? Bir damla hukuk ve adalet şuuruna sahip olanlar, adalet adına çevrilen dolap karşısında sessiz kalmayacaktır.»**

Dokunulmazlığı kaldırma teşebbüsü karşısında, Yeni Gazete de başyazısında endişesini belirtmekten geri kalmadı: **«İşledikleri iddia edilen komünizm propagandası, anayasa düzeninin reddettiği iki üç kanaatten birini teşkil etmektedir. Bunların da dokunulmazlığının kaldırılması istenebilir. Ancak serinkanlı olmağa ve olayları iyice tartmağa mecburuz. Aksi halde alınacak bir karar bazı şahısları meşhur edecek ve belki de ilerideki nesillere karşı bizi mahcup edecektir.»**

ŞAKŞAKÇININ TEMENNİSİ!

Akşam Yorumcusu'nun 12 Nisan 1967 tarihli yorum'undan:

"Jandarma komando birlikleri kurarak poliste yeni ve motorize ekipler teşkil ederek tüm emniyet teşkilâtına bir dinamizm getirmiş olan Sükan'ın âsayiş konusunda yaptığı olumlu çalışmalar yanında, Türk Devleti'nin bütünlüğüne karşı girişilen tertiplerde de başarılar göstermesini alkışlamamaya imkân yoktur. Bu arada, Sayın Bakanın bizzat kendisinin ve partisi mensuplarının sık sık ileri sürdükleri komünizm tehlikesi konusunda da aynı başarılı metodları uygulayarak gerçekten ülkemizi tehdit eden böyle bir tehlike varsa bunu da inandırıcı delilleriyle ortaya çıkarması en büyük temennimizdir."

"Kelle istiyoruz!"

Ortanın Solu'nun savunuculuğunu yapan AKİS ise, Çetin Altan'ı **«kripto»** olarak niteledikten sonra, iktidarın terör teşebbüsleri karşısında endişesini şöyle açıkladı: **«Bir takım ahmakların ortanın solunu, komünistliğe karşı asıl baraj olan ortanın solunu komünizme giden yol diye tanıtmaya kalkıştıkları bir ortam içinde ve şeriatçılık kol gezerken münferit, ama spektaküler bir tedhiş çabası sadece onun tatbikçilerine zarar verecek, kriptolar da, kriptoluk da bir iade-i itibar imkânı kazanacaktır. İpliklerinin tam da daha iyi pazara çıkmaya başladığı bir sırada... Bu mudur, politik basiret?»**

Sağcı basında Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılmasını teşvik edici ilk çıkış, Bugün Gazetesi'nde İsmail Oğuz'dan geldi: **«Eğer iş millete kalsaydı, Çetin Altan şimdi Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde değil, cezaevinde olurdu. Çünkü o, şimdiye kadar bir yığın suç işlemiştir. Bu suçlarının her biri de ağır cezaları müstelzim suçlardır. Ve suç işlemekteki ısrarı, milletin müsamaha hudutlarını da çoktaaan aşmıştır.»**

Bâbıâlide Sabah'ta M. Nezihi, TİP Lideri Aybar'ın Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılamayacağına dair demecini şöyle cevapladı: **«Evvelâ şunu belirtelim ki, Çetin Altan basit zabıta vakalarından dolayı değil; devlet nizamını altüst edici ve memleketimizi karanlık yarınlara sevkedici bir mahiyette olan kızıl rejimin meddahlığını yaptığı için suçludur ve bu sebeple de** masuniyeti kaldırılacaktır. **Büyük Millet Meclisi'nin buna kâfi gelecek kuvveti de vardır, Zira bunu millet istemektedir!»**

Tercüman'da Kadircan Kaflı, sadece Çetin Altan'ın değil, diğer sosyalist milletvekillerinin de dokunulmazlıklarının kaldırılmasını istiyordu: **«Gazetesinde açıktan açığa tahrikler yapmaktadır; bunun için de milletvekili dokunulmazlığını baraj olarak kullanmaktadır. Daha ne olsun? Onun içinde bulunduğu bütün sosyalist takım aynı haltı yemektedir. Millet Meclisi'nde bunlardan onbeş kelle var,** demokrasimizin **yüzkarasıdırlar. Yalnız birini, ikisini değil, hepsini atmak, milli iradenin timsali olan Büyük Millet Meclisi'ni temizlemek lâzımdır.»**

haftanın karikatürü

— Niçin zam yaptık; sıhhatinizi de düşünüyoruz tabii...

Cavid — Y. İstanbul

3 Numaralı Celladın Gazabı!

Bu ne korkunç rezalettir, bu ne feci cinayettir yahu! Benim atam Fatih Sultan Mehmed ve şanlı askerleri İstanbul'u fethedip Ayasofya'yı cami yapıyorlar. Yüzyıllar boyunca ecdadım orada Allaha ibâdet ediyor. Sonra İsmet İnönü diye bir adam çıkıyor, milleti sindirip o koskoca camiyi müze yapıyor. Kim oluyor bu İnönü? Artık fazla oluyorsunuz baylar! Ayasofya'da namaz kılan müslümana mâni olmak sizin ne haddinize. Haberiniz olsun, yakında cemaati-ı kübra ile namaz kılmağa geleceğiz. Sakın ola ki, karşımıza çıkmayasınız.

M. ŞEVKET EYGİ
(Bugün - 13.3.1967)

DP'lilerden AP'lilere Bir İhtar!

"... Neden hâlâ kinlerin, hınçların, vehim ve korkuların koydurduğu bir hüküm anayasada duruyor? Neden bu memlekette devlet reisliği, vekillik, yüksek kumandanlık, mebusluk, valilik umum müdürlük yapmış yüzlerce insan vatandaşlık haklarının en mukaddesinden, milleti temsil etmek hakkından mahrum bırakılmaya devam ediliyor?

Memleketin bugünkü yöneticilerine, Meclisler başta, bu kararı vermek zamanının geldiğini hatırlatıyoruz."

SAMET AĞAOĞLU
(Son Havadis - 12.4.1967)

ANT • Haftalık Siyasi Dergi • Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN • Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN • Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN • İdare yeri: EBUSSUUD CADDESİ, TAN HANI, 302, SİRKECİ - İSTANBUL • Tel.: 27 81 09 • Posta Kutusu: 934 - SİRKECİ - İSTANBUL

18.4.1967 • Sayı: 16 • Fiyatı 125 Krş. • Dizildiği ve basıldığı yer: TAN MATBAASI • Klişe: ZEKİ ÜNOĞLU • Abone şartları: Yıllık 60 Lira, Altı aylık 30 Lira, Üç aylık 15 Lira • İlân: Santimi 25 Lira, yayın ilânları %20 indirimlidir. • 5 santimlik kutu yayın ilânları en az dört sayı yayınlanmak şartıyla 50 Lira'dır.